

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Exodus: Naar een leven zonder criminaliteit? Recidiveonderzoek onder ex-gedetineerden die tussen 1999 en 2012 een periode in een Exodushuis verbleven

Wingerden, S.G.C. van; Verweij, S.; Wartna, B.S.J.; Moerings, L.M.

Citation

Wingerden, S. G. C. van, Verweij, S., Wartna, B. S. J., & Moerings, L. M. (2017). *Exodus: Naar een leven zonder criminaliteit? Recidiveonderzoek onder ex-gedetineerden die tussen 1999 en 2012 een periode in een Exodushuis verbleven*. Leiden: Universiteit Leiden/Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/54719>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/54719>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

EXODUS: NAAR EEN LEVEN ZONDER CRIMINALITEIT?

**Recidiveonderzoek onder ex-gedetineerden
die tussen 1999 en 2012 een periode in een Exodushuis verbleven**

In opdracht van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland

Dr. mr. Sigrid van Wingerden
Suzan Verweij MSc LLM
Dr. Bouke Wartna
Prof. dr. mr. Martin Moerings

Universiteit Leiden/Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

30 augustus 2017

Voorwoord

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland (SEN) (verder aangeduid als Exodus) is een organisatie die opvang en begeleiding biedt aan (ex-)gedetineerden. Het Exodusprogramma richt zich op de vier sleutels wonen, werken, relaties en zingeving. Exodus beoogt zo bij te dragen aan de resocialisatie van haar bewoners met als uiteindelijk doel het veiliger maken van de maatschappij door het verminderen van recidive.

Om inzicht te krijgen in hoeverre Exodus slaagt in deze missie, heeft zij eerder onderzoek laten verrichten naar de recidive onder de oud-bewoners. Uit het onderzoek uit 2010 bleek bijvoorbeeld dat van alle ex-gedetineerden die in de periode 1999-2007 bij Exodus verbleven, twee jaar na het verlaten van het Exodushuis 47,4% heeft gerecidiveerd.¹ De recidive is daarmee niet alleen lager dan het algemene recidivepercentage van alle ex-gedetineerden (dat in die periode 54,5% bedroeg), maar ook minder dan de recidive die specifiek voor de Exoduspopulatie kon worden verwacht op grond van enkele kenmerken van de oud-bewoners, zoals geslacht, leeftijd en aantal eerdere veroordelingen. Dit verwachte recidivepercentage bedroeg 56,9%.

Inmiddels is sinds het verschijnen van dat rapport een aantal jaar verstreken. Wat is het beeld als de recidive van de oud-bewoners uit de studie uit 2010 over een langere periode kan worden bestudeerd? En hoe staat het met de recidive onder de bewoners die na 2007 zijn uitgestroomd? Dit onderzoek is een vervolgstudie op het onderzoek uit 2010. Het biedt Exodus inzicht in de recidive onder haar oud-bewoners. Exodus kan zo reflecteren op haar functioneren en haar programma zo effectief mogelijk inrichten.

Dit onderzoek zou niet mogelijk zijn geweest zonder de medewerking van Exodus en JustID, die wij op deze plaats daarvoor graag willen bedanken.

Sigrid van Wingerden

Suzan Verweij

Bouke Wartna

Martin Moerings

Leiden, juni 2016

¹ Van Wingerden e.a. 2010.

Afkortingen

DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
ISD	Inrichting voor stelselmatige daders
JustID	Justitiële Informatiedienst
OBJD	Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
ovs	Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf
PP	Penitentiair programma
PSAN	Programma Sluitende Aanpak Nazorg
SEN	Samenwerkingsverband Exodus Nederland
SOV	Strafrechtelijk Opvang Verslaafden
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Inhoudsopgave

Voorwoord	III
Afkortingen	V
Samenvatting	IX
1. Inleiding	1
1.1 Exodus.....	1
1.2 Doel van het onderzoek	2
1.3 Onderzoeksvragen.....	3
2. Data en methode	7
2.1 Dataverzameling.....	7
2.2 Onderzoeksmethoden.....	7
3. Resultaten	13
3.1 Achtergrondkenmerken.....	13
3.2 Recidive.....	17
3.2.1 Recidiveprevalentie, -frequentie en –omvang van oud-bewoners van Exodus	17
3.2.2 De recidive onder oud-bewoners van Exodus vergeleken met die onder ex-gedetineerden in het algemeen.....	19
3.2.3 De recidive onder oud-bewoners van Exodus vergeleken met de verwachte recidivekans	20
3.2.4 Recidiveprevalentie op langere termijn	21
3.2.5 Kenmerken van oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus gerelateerd aan recidive	23
4. Verhouding tot recidivecijfers uit het vorige onderzoek	29
5. Conclusie en discussie	33
5.1 Wat betekenen deze resultaten nu?	33
5.2 Tot slot.....	36
Literatuur	39

Samenvatting

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland is een organisatie die (ex-)gedetineerden opvangt en helpt te resocialiseren. Exodus wil zo bijdragen aan een veiligere maatschappij. Om te kunnen reflecteren op haar functioneren is het voor Exodus van belang om inzicht te hebben in de recidive onder haar oud-bewoners.

De resultaten van deze studie tonen aan dat twee jaar na vertrek bij Exodus 46,5% van de oud-bewoners is gerecidiveerd. Dit is weliswaar iets minder dan in het vorige onderzoek (47,4%), maar het verschil met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden (50,6%) is kleiner geworden, net als het verschil met de recidive die op basis van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners van ze verwacht mocht worden (51,1%). Dat deze verschillen kleiner zijn geworden komt vooral doordat de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden harder is gedaald dan onder de oud-bewoners van Exodus.

Ondanks dat de verschillen kleiner zijn geworden, recidiveren de oud-bewoners van Exodus nog altijd 4,1 procentpunt minder dan de totale groep ex-gedetineerden en 4,6 procentpunt minder dan op basis van hun achtergrondkenmerken van de oud-bewoners mocht worden verwacht.

Dit laatste kan worden opgevat als een indicatie dat Exodus bijdraagt aan het verminderen van recidive. Echter, omdat ex-gedetineerden niet *random* aan het Exodusprogramma worden toegewezen, blijft onzeker of dit verschil veroorzaakt wordt doordat Exodus de ex-gedetineerden tijdens hun verblijf geholpen heeft bij hun resocialisatie, of dat er andere verklaringen voor de verschillen zijn (bijvoorbeeld doordat oud-bewoners van Exodus waarschijnlijk gemotiveerder zijn om de criminaliteit de rug toe te keren dan de gemiddelde ex-gedetineerde).

Als we echter dieper kijken naar factoren die verband houden met recidive, zien we nog enkele andere indicaties voor de effectiviteit van de aanpak van Exodus. Onder de bewoners die het programma volledig hebben doorlopen is de recidive veel lager dan onder op belangrijke kenmerken vergelijkbare bewoners die voortijdig zijn weggestuurd of die zelf met het programma zijn gestopt. Bovendien blijken oud-bewoners die lang in het Exodus-huis verbleven in gelijke omstandigheden een lagere recidivekans te hebben dan oud-bewoners van wie het verblijf korter duurde. Daar waar het lukt om het programma volledig ten uitvoer te leggen, lijkt het dus vruchten af te werpen in termen van recidivevermindering, hoewel ook hier geldt dat we op basis van ons onderzoek niet kunnen vaststellen of de lagere recidive wordt *veroorzaakt* door het afronden van het Exodusprogramma, of dat daar andere redenen aan ten grondslag liggen.

1 Inleiding

1.1 Exodus

Voor veel ex-gedetineerden is de overgang tussen het leven achter de tralies en het leven in de vrije maatschappij niet gemakkelijk. Zo heeft bij ontslag uit de gevangenis bijna vier op de tien ex-gedetineerden geen inkomen en 17% geen huisvesting.² Dit vergroot de kans dat een ex-gedetineerde terugvalt in crimineel gedrag. Om recidive te voorkomen is het belangrijk dat ex-gedetineerden waar nodig hulp krijgen bij de terugkeer in de maatschappij.

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland (SEN) (verder aangeduid als Exodus) is zo'n organisatie die opvang en begeleiding biedt aan (ex-)gedetineerden die willen stoppen met het plegen van criminaliteit.³ Exodus beoogt zo bij te dragen aan de resocialisatie van haar bewoners met als uiteindelijk doel het veiliger maken van de maatschappij door het verminderen van recidive.

Het eerste Exodushuis werd opgericht in 1986 in Den Haag en sindsdien is het aantal Exodushuizen gegroeid tot elf.⁴ Daarnaast zijn er nog drie Exodushuizen in oprichting.⁵ Waar de gezamenlijke capaciteit van de Exodushuizen in 2010 nog 190 bedden bedroeg, is dat aantal in 2013 opgelopen tot 237. Dat jaar verbleven 441 (ex-)gedetineerden in een Exodushuis.⁶

Voor een verblijf bij Exodus kunnen niet alleen ex-gedetineerden zich aanmelden, maar ook gedetineerden die in een justitieel kader aan het Exodusprogramma willen deelnemen, bijvoorbeeld als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf of als onderdeel van een penitentiair programma (PP). Zowel mannen als vrouwen zijn welkom. Voorwaarden zijn dat zij ouder dan 17 jaar zijn en over geldige identiteitspapieren of een verblijfsvergunning beschikken. Daarnaast dienen zij een of meerdere hulpvragen te hebben op de vier sleutelgebieden: wonen, werken, relaties en zingeving, anders heeft het Exodusprogramma weinig toe te voegen. Ten slotte is een belangrijke voorwaarde dat zij gemotiveerd zijn om te stoppen met delinquent gedrag en om aan het programma deel te nemen. Deze motivatie dienen zij

² Noordhuizen & Weijters 2012.

³ Delen van de tekst van dit rapport zijn integraal overgenomen uit onze studie uit 2010, omdat dit rapport in feite een *update* is van die studie is.

⁴ Er zijn Exodushuizen bij gekomen in Utrecht, Amsterdam, Alkmaar, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, Leiden, Groningen, Venlo (voor vrouwen met kinderen), Nooitgedacht (voorheen: Exodus Stoel Drenthe) (voor sociaal en psychisch zwakkere (ex-)gedetineerden) en Heerlen. De elf Exodushuizen zijn stichtingen en vormen sinds 2007 gezamenlijk de Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland, samen met het landelijk bureau Exodus Nederland, dat sinds 1997 de huizen faciliteert, de methodiek ontwikkelt, en de centrale aanmeldingsprocedure voor (ex-)gedetineerden uitvoert.

⁵ Het gaat hier om Exodushuizen in Drechtsteden, Zwolle en Eindhoven.

⁶ Dit is mogelijk doordat de gemiddelde programmaduur korter is dan een jaar en ook doordat bewoners voortijdig uitvallen; de lege bedden worden dan weer gevuld met andere (ex-)gedetineerden.

op het intake-formulier te verwoorden. Daarnaast dienen zij hun levensverhaal op te schrijven. Exodus verzamelt voor de aanmelding ook relevante rapportages bij de reclassering en bij behandelaars.⁷ Aan de hand van al deze informatie wordt tijdens het intakegesprek op de motivatie doorgevraagd. Contra-indicaties voor plaatsing in een Exodushuis zijn onvoldoende vaardigheden of persoonlijke draagkracht, of overheersende problematiek op het gebied van psychiatrie, agressie of verslaving, hoewel verslaafden die in het kader van de ISD aan Exodus willen deelnemen steeds vaker worden toegelaten.

Wanneer een nieuwe bewoner tot het Exodushuis wordt toegelaten, staat hem een intensief programma van ongeveer acht tot twaalf maanden te wachten.⁸ Het is een gefaseerd traject, bestaande uit een introductie-, oriëntatie-, ontwikkelings- en afsluitingsfase. Per fase krijgt de bewoner steeds meer vrijheid. Tijdens de verschillende fasen wordt de bewoner een integraal begeleidingsprogramma geboden, dat zich richt op de sleutelgebieden wonen, werken, relaties en zingeving.⁹

Op het gebied van *wonen* biedt Exodus (ex-)gedetineerden niet alleen een veilig dak boven het hoofd gedurende het programma, maar helpt Exodus ook bij het zoeken naar een zelfstandige woonruimte voor als het Exodusprogramma afgerond is. Daarnaast leert Exodus de deelnemer vaardigheden om na het verblijf bij Exodus een zelfstandige huishouding te kunnen voeren. Belangrijk hierbij zijn vaardigheden zoals zelfverzorging, zelfredzaamheid en vrijetijdsvaardigheden.

Aan de sleutel *werken* wordt invulling gegeven door de bewoners te verplichten om minimaal 26 uur per week een zinvolle dagbesteding te hebben, om een werkritme op te bouwen en werkvaardigheden aan te leren. Hiernaast besteedt het programma aandacht aan de toekomst op het gebied van werk en scholing. Het ideaal is uiteindelijk een dagbesteding te vinden waarmee men kan voorzien in het eigen levensonderhoud.

De sleutel *relaties* wordt ingevuld door bewoners inzicht te leren in de waarde van relaties, waardoor zij nieuwe keuzes leren maken met betrekking tot het herstellen of juist verbreken van oude relaties en het aangaan of versterken van nieuwe contacten. Het samenleven met andere bewoners, de groepsgesprekken en de gezamenlijke activiteiten bieden de mogelijkheid om sociale- en omgangsvaardigheden te oefenen.

Bij de laatste sleutel, *zingeving*, worden bewoners gestimuleerd om na te denken over wat belangrijk is in hun leven en hoe zij hun leven zouden willen inrichten. Hieraan wordt vooral aandacht besteed in gesprekken met de mentor en in groepsgesprekken.

1.2 Doel van het onderzoek

⁷ Mits de kandidaat-bewoner hiervoor toestemming heeft gegeven middels een ondertekende machtiging.

⁸ Het programma bij Exodus Nooitgedacht duurt 12 tot 24 maanden.

⁹ Voor een uitgebreide beschrijving van het Exodusprogramma en van de invulling die aan de vier sleutels wordt gegeven, verwijzen wij graag naar de studie uit 2010.

Om inzicht te krijgen in hoeverre Exodus slaagt in haar missie om haar bewoners op het rechte pad te brengen, heeft zij reeds meerdere keren wetenschappelijk onderzoek laten verrichten. In 2006 verscheen een studie waarin het programma van Exodus werd onderzocht door middel van een plan- en procesevaluatie.¹⁰ Vervolgens verscheen in 2010 een onderzoeksrapport naar de recidive onder oud-bewoners van Exodus en andere organisaties die opvang en begeleiding bieden aan (ex-)gedetineerden.¹¹ De resultaten van dat onderzoek tonen aan, dat 47,4% van de ex-gedetineerden die in de periode 1999-2007 in een Exodushuis verbleven twee jaar na vertrek heeft gerecidiveerd. Dat is minder dan het algemene recidivepercentage van alle ex-gedetineerden, dat 54,5% bedraagt. Ook is het minder dan de recidive die kon worden verwacht op grond van enkele kenmerken van de oud-bewoners, zoals geslacht, leeftijd en aantal eerdere veroordelingen. Ook is het bijna 10 procentpunt minder dan de recidive die voorspeld werd op basis van enkele kenmerken van de oud-bewoners, zoals geslacht, leeftijd en aantal eerdere veroordelingen. Dit verwachte recidivepercentage bedroeg 56,9%.

Inmiddels is sinds het verschijnen van dat rapport ruim vijf jaar verstreken. Exodus wil daarom graag weten hoe het nu gesteld is met de recidive onder haar oud-bewoners. Dit onderhavige onderzoek is een vervolgstudie op het onderzoek uit 2010. Van de oud-bewoners uit die studie kan de recidive nu over een langere termijn worden bestudeerd. Daarnaast zullen de oud-bewoners die nadien zijn uitgestroomd in het onderzoek worden betrokken. Inzicht in de recidive onder de oud-bewoners is van belang opdat Exodus kan reflecteren op haar functioneren en zo haar programma zo goed mogelijk kan inrichten.

1.3 Onderzoeksvragen

In deze studie staat de vraag centraal hoe het gesteld is met de recidive onder de oud-bewoners van Exodus. Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van vijf deelvragen. De eerste deelvraag luidt:

1. *Hoe hoog is de recidive onder de (ex-)gedetineerden die in de periode 1999-2012 in één van de Exodushuizen verbleven, twee jaar nadat zij bij Exodus vertrokken?*

Net als in de studie uit 2010 wordt zowel de prevalentie als de frequentie en de omvang van de recidive onderzocht. Deze resultaten zeggen op zich zelf echter niet zoveel: zij moeten ergens mee worden vergeleken om inzichtelijk te maken of oud-bewoners van Exodus nu meer of minder recidiveren dan andere ex-gedetineerden. Ten eerste zal de

¹⁰ Moerings, Van Wingerden & Vijfhuize 2006. Dit onderzoek is gebaseerd op verschillende deelonderzoeken: Hoogewerf e.a. 2004; Barney e.a. 2005; Kool & Vijfhuize 2005; Vijfhuize 2005; Emmelot e.a. 2006; Konings 2006; zie ook Van Wingerden & Moerings 2007.

¹¹ Moerings, Van Wingerden & Vijfhuize 2006; Van Wingerden e.a. 2010.

recidive onder de oud-bewoners van Exodus daarom worden vergeleken met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden. De tweede deelvraag luidt:

2. *Hoe verhoudt het gevonden recidivepercentage zich tot de recidive onder ex-gedetineerden in het algemeen?*

Hoewel het vergelijken van de recidive onder oud-bewoners van Exodus met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden de recidivecijfers al in zeker perspectief plaatst, is het aannemelijk dat de totale groep ex-gedetineerden er anders uit ziet dan de groep oud-bewoners van Exodus. En als beide groepen van elkaar verschillen in persoons- en delictkenmerken, kunnen de recidivecijfers niet zomaar naast elkaar worden gelegd. De recidive onder oud-bewoners van Exodus zou eigenlijk vergeleken moeten worden met de recidive onder andere ex-gedetineerden, die op persoons- en delictkenmerken vergelijkbaar zijn, maar die *niet* aan het Exodusprogramma hebben deelgenomen. Een experiment met random toewijzing is helaas niet mogelijk, maar we kunnen de recidive onder oud-bewoners wel vergelijken met de recidive die statistisch gezien van ze verwacht mag worden gezien hun persoons- en delictkenmerken. De derde deelvraag luidt daarom:

3. *Hoe verhoudt het gevonden recidivepercentage zich tot de recidive die, gelet op achtergrondkenmerken van de oud-bewoners (geslacht, leeftijd, eerdere veroordelingen, etc.) verwacht mag worden?*

In de huidige studie is het niet alleen mogelijk om de tweejarige recidive onder oud-bewoners van Exodus te bestuderen, maar ook de recidive over een langere termijn. Waar met de eerste deelvraag voor iedere oud-bewoners wordt onderzocht of hij twee jaar na vertrek bij Exodus gerecidiveerd heeft, onderzoeken we derhalve ook hoe hoog de recidive is tien jaar na het vertrek bij Exodus. De vierde deelvraag is daarom:

4. *Hoe hoog is de recidive onder de (ex-)gedetineerden die in de periode 1999-2012 in één van de Exodushuizen verbleven, in een periode van tien jaar na vertrek bij Exodus?*

Ten slotte willen we meer inzicht krijgen in welke persoons-, delict- en verblijfskenmerken samenhangen met recidive onder de oud-bewoners van Exodus. De laatste deelvraag luidt:

5. *Welke kenmerken van de oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus hangen samen met de kans op recidive?*

Voor wat betreft de verblijfskenmerken gaat het dan bijvoorbeeld om de vraag of oud-bewoners die het Exodusprogramma hebben afgemaakt minder recidiveren dan oud-

bewoners die voortijdig zijn opgestapt of weggestuurd. Daarnaast wordt er gekeken of oud-bewoners van het ene Exodushuis nu meer of minder recidiveren dan die van een ander Exodushuis.

De beantwoording van deze vragen kan inzicht verschaffen in de recidive onder oud-bewoners van Exodus, maar wij benadrukken dat *niet* wordt onderzocht of verschillen in recidive tussen oud-bewoners en ex-gedetineerden in het algemeen worden *veroorzaakt* door het programma van Exodus, of dat deze een andere oorzaak hebben. Ook wijzen wij erop dat het vraagstuk van de effectiviteit van Exodus in deze studie wordt gereduceerd tot de vraag of oud-bewoners van Exodus minder recidiveren dan ex-gedetineerden in het algemeen, terwijl er ook andere argumenten dan recidivereductie zijn waarmee het belang van Exodus onderbouwd kan worden, zoals medemenselijkheid.

2 Data en methode

2.1 Dataverzameling

Exodus heeft een bestand aangeleverd met gegevens van de (ex-)gedetineerden die in de periode 1999-2012 enige tijd in een Exodushuis hebben doorgebracht.¹² Het gaat dan om naamgegevens, geslacht, geboortedatum, geboorteplaats en geboorteland. In totaal zijn er gegevens aangeleverd van 2.518 personen. Van deze bewoners zijn bij de Justitiële Informatiedienst (JustId) versleutelde nummers opgezocht. Met deze versleutelde nummers kan de justitiële documentatie van een persoon worden achterhaald, op grond waarvan bepaald kan worden of recidive heeft plaatsgevonden. Niet van iedereen kon een versleuteld nummer worden gevonden, bijvoorbeeld doordat de spelling van een buitenlandse achternaam niet altijd consistent is. Hierdoor vielen 170 personen buiten de onderzoeksgroep. Vervolgens zijn 31 personen verwijderd omdat niet duidelijk was wanneer ze Exodus verlieten. Van 2 personen is gebleken dat zij overleden zijn voordat ze uitstroonden en daarom zijn deze personen ook niet opgenomen in de onderzoeksgroep. Tot slot zijn 31 personen met een dubbele uitstroom in één jaar verwijderd. Uiteindelijk bestaat de onderzoeksgroep uit 2.284 personen.

Naast persoonsgegevens heeft Exodus enkele kenmerken van het verblijf geregistreerd. Dit betreft bijvoorbeeld de in- en uitstroomdatum, de betreffende Exodus locatie, de wijze waarop men het huis verliet en de titel waaronder men in het huis verblijft. Bij Exodus is het parketnummer van de zaak die de aanleiding is voor het verblijf bij Exodus niet bekend. Om het strafrechtelijk verleden en de recidive nauwkeurig vast te stellen is het noodzakelijk om te weten welke zaak de uitgangzaak vormt.¹³ De parketnummers zijn daarom opgezocht in de bestanden van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Van 85% van de onderzoeksgroep kon een geldig parketnummer worden achterhaald. Voor de rest is een fictieve zaak aangemaakt om het strafrechtelijke verleden van de recidivezaken te scheiden.¹⁴ In paragraaf 3.1 worden de persoons- en verblijfskenmerken van deze oud-bewoners verder beschreven.

2.2 Onderzoeksmethoden

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens procedures ontwikkeld in het kader van de *Recidivemonitor*. De WODC-Recidivemonitor is een doorlopend onderzoeksproject waarin jaarlijks metingen worden verricht onder diverse daderpopulaties. Bij de Recidivemonitor wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de onderzoek- en

¹² Bewoners die na 2012 zijn uitgestroomd zijn nog te kort op vrije voeten om de recidive goed te kunnen meten. Gerekend tot de datum waarop de dataverzameling uit de OBJD werd afgesloten, in dit onderzoek 5 juli 2015, hadden zij nog niet minstens 2,5 jaar de tijd om te recidiveren.

¹³ De uitgangzaak is de stafzaak waarvoor men in de detentie voorafgaand aan Exodus verbleef.

¹⁴ Aan het recidivebestand wordt een extra regel toegevoegd tussen de zaken die voor de dag van uitstroom bij Exodus liggen en de zaken die na deze dag plaatsvonden.

beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD), een geanonimiseerde versie van het justitiële documentatiesysteem.¹⁵ Het gebruik van de OBJD impliceert dat in dit recidiveonderzoek alleen de criminaliteit in kaart wordt gebracht die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM). Delicten die niet worden opgespoord of niet worden doorgegeven aan het OM blijven dus buiten beschouwing. Met andere woorden, alleen de strafrechtelijke recidive kan in kaart worden gebracht.

De Recidivemonitor hanteert de volgende definities van recidive:

- *Algemene recidive*: nieuwe, geldige¹⁶ justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten;
- *Ernstige recidive*: nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 4 jaar;¹⁷
- *Zeer ernstige recidive*: nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 8 jaar;
- *Ovs-recidive*: Nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (ovs) opgelegd is.

Aan de hand van bovenstaande criteria kan de recidive in de onderzoeksgroepen worden beschreven. Daarbij worden de volgende facetten onderscheiden:

- De *prevalentie* van de recidive: dit is het percentage recidivisten in de (sub)groep;
- De *frequentie* van de recidive: dit is het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten per recidivist;
- De *omvang* van de recidive: het totale aantal nieuwe justitiecontacten per 100 oud-bewoners.

Voor het vaststellen van de prevalentie van de recidive wordt gebruik gemaakt van survivalanalyse, een techniek die rekening houdt met verschillen in de observatieperiode, de tijd dat de personen in het onderzoek kunnen worden gevolgd. Voor iedere definitie van recidive wordt berekend welk percentage van de onderzoeksgroep opnieuw in aanraking is gekomen met Justitie. Dit doen we voor elke periode waarover voldoende observaties zijn.¹⁸ Voor elk jaar volgend op het vertrek bij Exodus wordt berekend welk deel van de onderzoeksgroep heeft gerecidiveerd.

De frequentie van de recidive wordt berekend over de recidivisten in een groep en wordt uitgedrukt in het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten dat zij sinds het

¹⁵ Voor een uitgebreide toelichting op de werkwijze van de Recidivemonitor, zie de brochure (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Verkrijgbaar via www.wodc.nl.

¹⁶ Zaken die niet eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een technische beslissing.

¹⁷ Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

¹⁸ Het minimum aantal personen waarvan de recidive nog kan worden berekend is 15.

vertrek in Exodus hebben opgebouwd. Voor elk jaar wordt dus het aantal recidivecontacten gedeeld door het aantal personen dat tot dan toe heeft gerecidiveerd. Voor het berekenen van de totale omvang van de recidive ten slotte, wordt het totale aantal nieuwe justitiecontacten in de onderzoeksgroep steeds berekend per 100 oud-bewoners.

Om een zeker reliëf aan de cijfers te geven zal de prevalentie van recidive onder de oud-bewoners worden afgezet tegen die van de totale groep ex-gedetineerden zoals bekend vanuit de jaarlijkse metingen van de WODC-Recidivemonitor. De vergelijking tussen de oud-bewoners van Exodus en ex-gedetineerden levert wellicht een indicatie op, maar het vormt geen hard bewijs van de effecten. Formeel kan de effectiviteit van een (strafrechtelijke) interventie alleen worden vastgesteld als de onderzoeks- en controlegroep in alle relevante opzichten vergelijkbaar zijn. Van de ex-gedetineerden ontbreekt informatie die relevant is voor de plaatsing bij Exodus, zoals informatie over de hulpvragen en de motivatie. Daardoor is onduidelijk in hoeverre de bewonersgroep vergelijkbaar is met de totale populatie van ex-gedetineerden.

Om toch iets hardere uitspraken te kunnen doen over de mogelijke effectiviteit van de interventie, wordt net zoals bij de vorige evaluatie van Exodus, de verwachte recidive berekend.¹⁹ Het berekenen van de verwachte recidive is een alternatieve manier om groepen te matchen op kenmerken die samenhangen met de kans dat er recidive optreedt. Idealiter is de controlegroep in alle opzichten vergelijkbaar met de onderzoeksgroep, maar dat is ook bij de hier gekozen benadering niet mogelijk. De matching vindt plaats op slechts enkele (statische) achtergrondkenmerken. Binnen de Recidivemonitor wordt vaker gebruik gemaakt van een berekening van de ‘verwachte recidive’. Met een statistisch model kan van elke groep justitiabelen een prognose worden gegeven van het percentage dat na verloop van een bepaalde periode een (nieuw) justitiecontact heeft opgedaan. De prognose vindt plaats op basis van de scores op achtergrondkenmerken die samenhang vertonen met de kans op latere recidive (zie verder box 1). Een hoge voorspelde recidive geeft aan dat men met een ‘moeilijke’ groep te maken heeft, een laag voorspeld percentage geeft aan dat de kans op recidive op voorhand al niet erg hoog was. Een vergelijking van de voorspelde en de geobserveerde recidive van een groep maakt duidelijk of de feitelijke recidive die men in de groep heeft aangetroffen binnen normale marges valt of dat er sprake is van een opmerkelijk resultaat. Als een groep niet lager of hoger scoort dan verwacht, dan is er in feite dus geen sprake van een opmerkelijk resultaat en is er geen reden om aan te nemen dat het nazorgprogramma meer of minder succesvol is geweest dan de ‘*average treatment*’²⁰ van andere gedetineerden.

¹⁹ Van Wingerden e.a. 2010.

²⁰ Veel van de ex-gedetineerden in de controlegroep hebben weliswaar niet aan het Exodusprogramma deelgenomen, maar hebben toch elementen interventies of van nazorg gehad, die heel divers van

Ten slotte kijken we ook binnen de groep oud-bewoners van Exodus of we indicaties vinden voor de effectiviteit van het programma door het verband tussen diverse achtergrond- en verblijfskenmerken en de recidive te bestuderen in een multiple Cox-regressie. Deze schat de effecten die de factoren in het model elk *afzonderlijk* hebben op de uitkomst, hier de kans op recidive in de periode na het verblijf bij Exodus.²¹ Bij de analyse in hoofdstuk 3 wordt tweezijdig getoetst en is een significantieniveau (type 1-fout) van $\alpha=0,05$ aangehouden.

aard kunnen zijn. Daarom spreken we hier niet van ‘*treatment as usual*’, maar van ‘*average treatment*’.

²¹ Wartna e.a. 2011.

Box 1: Het voorspellen van de recidivekans

Het WODC heeft op basis van gegevens uit de OBJD een voorspellingsmodel ontwikkeld. Met dit model kan voor elke dadergroep een prognose worden gemaakt van het percentage dat na verloop van tijd opnieuw met justitie in aanraking komt. De voorspelling vindt plaats op grond van een beperkt aantal dader- en delictkenmerken die samenhangen met de kans op latere recidive. De volgende factoren worden als voorspellers meegenomen in het model:

- sekse: mannen vertonen een hogere kans op recidive dan vrouwen;
- leeftijd bij uitstroom: hoe jonger de dader, hoe hoger het recidiverisico;
- leeftijd bij eerste justitiecontact: hoe jonger men voor het eerst in contact komt met justitie, hoe hoger de kans op recidive;
- geboorteland: voor daders geboren buiten Nederland, is de kans op recidive groter;
- aantal eerdere (totaal/ernstige/lichte) veroordelingen: hoe groter het aantal eerdere strafzaken, hoe hoger de recidivekans;

Het model is een parametrisch survivalmodel, een bijzondere vorm van regressieanalyse.²² Het model schat de invloed van de achtergrondkenmerken op de recidivekans. Het model werd gefit op de ex-gedetineerden die tussen 2002 en 2012 de penitentiaire inrichting verlieten. Het modelontwerp vond plaats op één helft van deze onderzoekspopulatie en het werd gevalideerd op de andere helft. De kwaliteit van de voorspelling was goed. De voorspelde recidive week twee jaar na vertrek uit de inrichting maximaal 0,8 procent af van de geobserveerde recidive. Dit betekent dat het model op dat moment een betrouwbare schatting geeft van de invloed van bovenstaande factoren.

Op basis van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners kan het verwachte recidivepercentage worden berekend. Natuurlijk zijn er meer factoren die bepalen of een dader in recidive vervalt, maar de kans die het model berekent geeft een goed idee van de *base rate*, het normale recidivepatroon in de groep van ex-gedetineerden met precies deze achtergrond kenmerken.

²² Royston 2001.

3 Resultaten

We beginnen dit hoofdstuk met het beschrijven van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus. Daarna beantwoorden we de verschillende onderzoeksvragen die centraal staan in deze studie.

3.1 Achtergrondkenmerken

Over de periode 1999-2012 zijn van 2.518 personen gegevens aangeleverd door Exodus. Vanwege diverse redenen, opgesomd in het paragraaf 2.1 konden 2.248 (89%) personen deelnemen aan dit onderzoek. Omdat de recidive onder oud-bewoners van Exodus vergeleken zal worden met de recidive onder ex-gedetineerden in het algemeen, worden in Tabel 1 de karakteristieken weergegeven van zowel de oud-bewoners van Exodus, als van de totale groep ex-gedetineerden (2002-2012). We zien dat de groep oud-bewoners vooral uit mannen bestond. Het merendeel van de oud-bewoners was tussen de 20 en de 39 jaar toen zij Exodus verlieten. De meeste oud-bewoners zijn al vroeg begonnen met het plegen van delicten, bijna de helft was jonger dan 17 jaar bij het eerste contact met justitie. Het geboorteland van de oud-bewoners is voor het grootste deel Nederland. Een kwart van de deelnemers is geboren in de voormalig Nederlandse Antillen en Suriname. Wat betreft het aantal eerdere strafzaken is gebleken dat slechts een klein gedeelte van de deelnemers *first offender* is. Meer dan een kwart van de deelnemers heeft meer dan 11 eerdere justitiecontacten. Het type delict van de uitgangszaak ten slotte, bestond voor de oud-bewoners veelal uit 'vermogen zonder geweld' en 'vermogen met geweld'.

De oud-bewoners van Exodus vertonen op de gemeten kenmerken geen grote verschillen met de totale groep ex-gedetineerden. Wel zien we dat de onderzoeksgroep van Exodus relatief gezien uit iets meer vrouwen bestaat. Verder lijken de oud-bewoners van Exodus net wat jonger te beginnen met het plegen van delicten. Ten slotte was het aandeel daders dat een vermogensdelict met geweld pleegt hoger onder de oud-bewoners terwijl de totale groep ex-gedetineerden juist relatief meer verkeersdelicten en vermogensdelicten zonder geweld heeft gepleegd.

Tabel 1: Achtergrondkenmerken van de oud-bewoners uitgestroomd in de periode 1999-2012 en van ex-gedetineerden uit de periode 2002-2012

	Exodus 1999-2012 (N=2.284)	Ex-gedetineerden 2002-2012 (N=331.751)
	%	%
Geslacht		
Man	85,7	91,2
Vrouw	14,3	8,8
Leeftijd		
Tot 20 jaar	3,9	4,9
20-24 jaar	24,1	18,4
25-29 jaar	17,9	16,6
30-39 jaar	28,1	29,9
40-49 jaar	17,9	20,8
50 jaar of ouder	8,0	9,4
Leeftijd 1e strafzaak		
12-17 jaar	45,7	40,7
18-24 jaar	30,3	31,0
25-29 jaar	8,7	10,7
30-39 jaar	9,4	11,5
40-49 jaar	3,9	4,4
50 jaar of ouder	1,8	1,7
Geboorteland		
Nederland	59,5	56,9
Marokko	4,0	6,0
Voormalige Nederlandse Antillen	12,7	7,6
Suriname	10,7	7,5
Turkije	1,0	2,9
Overige westerse landen	3,9	9,2
Overige niet-westerse landen	8,2	9,4
Strafrechtelijk verleden		
0 eerdere contacten	14,4	13,5
1-2 eerdere contacten	20,1	16,8
3-4 eerdere contacten	13,4	12,8
5-10 eerdere contacten	22,6	23,2
11-19 eerdere contacten	12,1	14,9
20 of meer eerdere contacten	17,3	18,8
Type delict		
Geweld	14,9	15,0
Zeden	5,8	2,0
Vermogen met geweld	22,0	8,2
Vermogen zonder geweld	20,9	31,0
Openbare orde*	2,5	6,8
Drugs	17,9	12,6
Verkeer	1,1	10,5
Overig	0,7	5,4
Onbekend	14,3	8,4

* vernieling, lichte agressie en openbare orde

Naast achtergrondkenmerken van de oud-bewoners worden ook kenmerken van het verblijf bij Exodus in het onderzoek meegenomen. Uit Tabel 2 blijkt dat meeste oud-bewoners bij Exodus Utrecht, Amsterdam of Den Haag hebben verbleven. Verschillen in aantal oud-bewoners tussen huizen kunnen mede verklaard worden doordat het ene huis eerder is opgericht dan het andere en doordat de huizen verschillen in het aantal bedden dat ze beschikbaar hebben.

Uit de tabel blijkt verder dat ongeveer één op de vijf oud-bewoners op vrijwillige basis aan het Exodusprogramma deelnam. Driekwart van de oud-bewoners verbleef in een justitieel kader bij Exodus. Ongeveer een derde van hen zette het verblijf na afloop van de justitiële titel op vrijwillige basis voort. De oud-bewoners die op justitiële titel bij Exodus verbleven, deden dat meestal in het kader van een Penitentiair Programma of bijzondere voorwaarden, maar verblijven in het kader van de ISD of SOV, PIJ of TBS kwamen ook voor.

Het aantal maanden dat een oud-bewoner bij Exodus heeft gewoond loopt sterk uiteen. Slechts een klein gedeelte van hen verbleef minder dan een maand bij Exodus, terwijl bijna twee op de tien oud-bewoners langer dan een jaar bij Exodus woonden. Bij ruim een kwart van de oud-bewoners was de verblijfsduur zes tot twaalf maanden.

De tabel toont tevens het jaar waarin de oud-bewoner uit het Exodushuis is uitgestroomd. In de loop der jaren blijkt het aantal oud-bewoners dat jaarlijks uitstroomt te zijn toegenomen, waarschijnlijk omdat het aantal bedden bij Exodus in de betreffende periode steeds verder is uitgebreid.

Ten slotte geeft de tabel aan op welke manier de oud-bewoners het Exodushuis hebben verlaten. Deze uitstroomwijze is divers: bijna vier op de tien oud-bewoners heeft het programma afgerond en bijna zo'n zelfde aantal is voortijdig weggestuurd. 17% is vrijwillig voortijdig met het programma gestopt.

Tabel 2: Kenmerken van het verblijf bij Exodus van de oud-bewoners uitgestroomd in de periode 1999-2012 (N=2.284)

	N	%
Exodushuis		
Alkmaar	246	10,8
Amsterdam	297	13,0
Den Bosch	195	8,5
Den Haag	288	12,6
Groningen	209	9,2
Leiden	245	10,7
Rotterdam	206	9,0
Stoel Drenthe	82	3,6
Utrecht	326	14,3
Venlo	118	5,2
Zuid-Limburg	57	2,5
Onbekend	15	0,7
Jaar van uitstroom		
1999	14	0,6
2000	22	1,0
2001	26	1,1
2002	132	5,8
2003	175	7,7
2004	192	8,4
2005	189	8,3
2006	186	8,1
2007	204	8,9
2008	216	9,5
2009	186	8,1
2010	236	10,3
2011	236	10,3
2012	270	11,8
Verblijfstitel		
Vrijwillig	500	21,9
Eerst justitieel, daarna vrijwillig	522	22,9
Justitieel kader	1.156	50,6
Onbekend	106	4,6
Verblijfsduur in maanden		
0 tot 1	278	12,2
1 tot 3	481	21,1
3 tot 6	513	22,5
6 tot 12	591	25,9
12+	421	18,4
Wijze van uitstroom		
Programma afgemaakt	384	38,0
Vrijwillig uitgestroomd voordat het programma af was	186	16,8
Weggestuurd voordat het programma af was	867	37,1
Onbekend	847	8,1
Totaal	2.284	100,0

3.2 Recidive

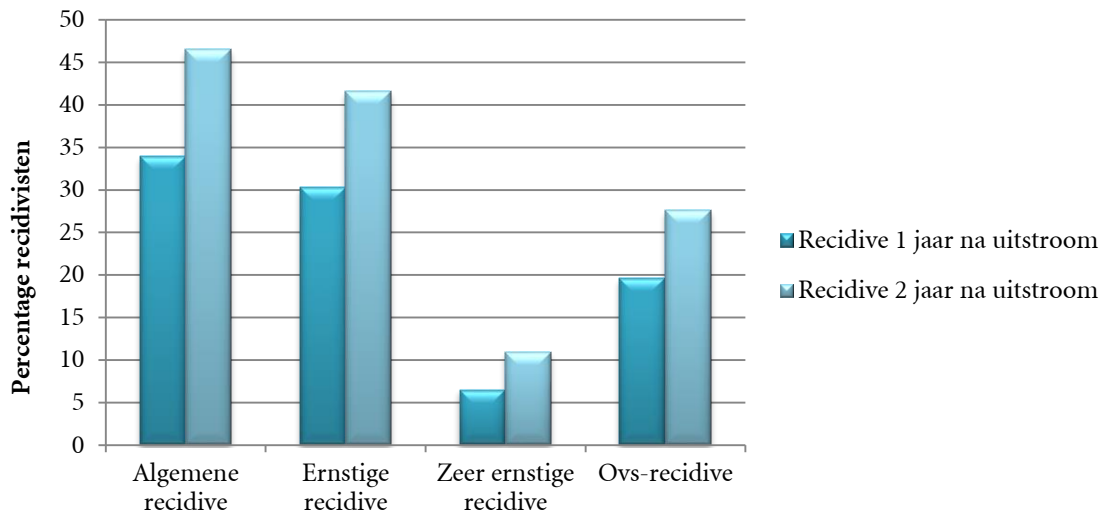
Nu de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners en hun verblijf beschreven zijn, presenteren we de resultaten van het recidiveonderzoek. Daarbij zetten wij eerst uiteen welk deel van de oud-bewoners binnen twee jaar na vertrek bij Exodus gerecidiveerd heeft en hoe vaak de oud-bewoners recidiveerden (deelvraag 1). Vervolgens zetten wij het recidivepercentage van de oud-bewoners af tegen dat van alle ex-gedetineerden (deelvraag 2) en tegen het recidivepercentage dat op grond van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners verwacht mag worden (deelvraag 3). Nadat de tweejarige recidive onder oud-bewoners van Exodus uiteen is gezet, bestuderen we recidive over een termijn van tien jaar (deelvraag 4). Ten slotte gaan wij dieper in op factoren die samenhangen met recidive onder de oud-bewoners van Exodus, door de recidive te relateren aan kenmerken van de oud-bewoner en aan kenmerken van hun verblijf (deelvraag 5).

3.2.1 Recidiveprevalentie, -frequentie en -omvang van oud-bewoners van Exodus

Net als in het vorige onderzoek richten we ons op de één- en tweejarige recidive. Dat wil zeggen dat we kijken hoeveel procent van de oud-bewoners één en twee jaar na het vertrek bij Exodus een nieuw justitiecontact heeft. Naast deze prevalentie onderzoeken we ook de frequentie en omvang van de recidive. Tabellen van de gegevens die in deze paragraaf gepresenteerd worden zijn weergegeven in Bijlage 1.

Recidiveprevalentie

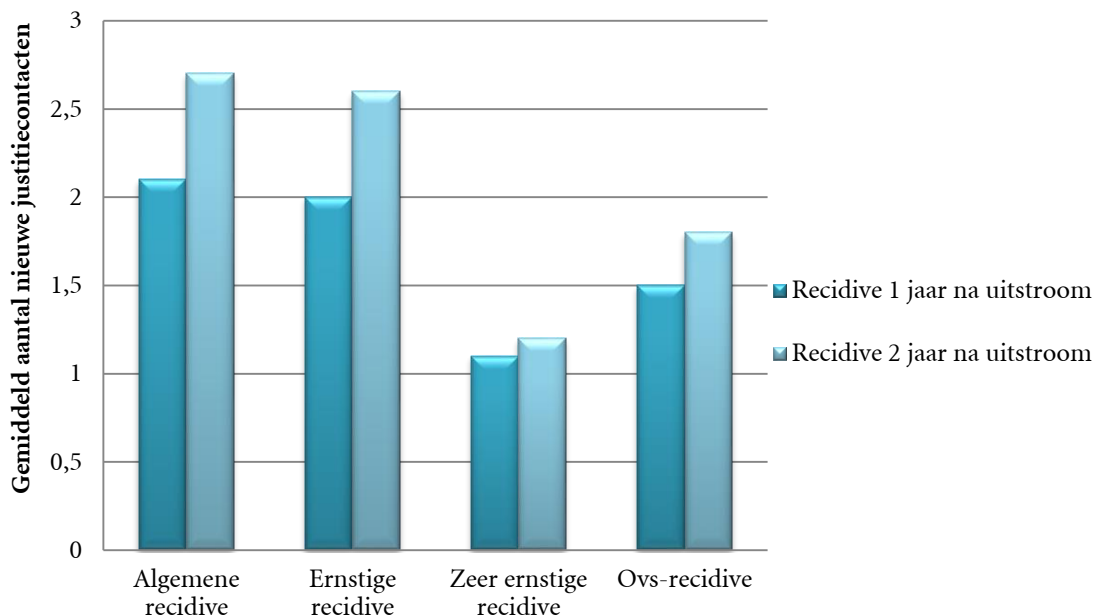
In Figuur 1 is te zien dat 33,9% binnen één jaar na uitstroom en 46,5% binnen twee jaar na uitstroom een nieuw justitiecontact heeft naar aanleiding van het plegen van een misdrijf. Voor ernstige recidive (delicten waar een strafdreiging op staat van minstens vier jaar gevangenisstraf) bedragen deze percentages 30,3 en 41,6% en voor zeer ernstige recidive (waarvoor de strafdreiging minstens 8 jaar is) 6,5 en 10,9%. Ten slotte is één jaar na vertrek bij Exodus 19,6% van de oud-bewoners opnieuw tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf veroordeeld, en twee jaar na vertrek 27,6%.

Figuur 1: Strafrechtelijke recidive van de oud-bewoners van Exodus, één en twee jaar na uitstroom (N=2.284)

Recidivefrequentie

Figuur 2 toont aan dat de oud-bewoners die gerecidiveerd hebben, één jaar na vertrek bij Exodus gemiddeld 2,1 nieuwe justitiecontacten hebben, en na twee jaar 2,7.²³ Oud-bewoners die na vertrek bij Exodus een nieuw justitiecontact hebben naar aanleiding van een delict waar minstens een strafdreiging van 8 jaar op staat (zeer ernstige recidive) hebben één jaar na vertrek bij Exodus gemiddeld 1,1 zeer ernstige nieuwe strafzaken, en twee jaar na vertrek 1,2.

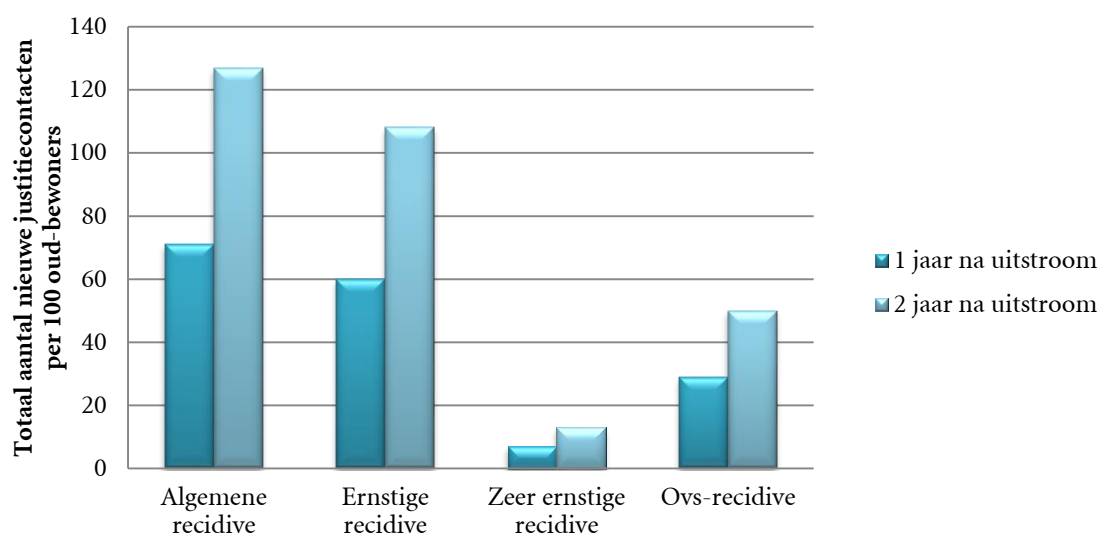

Figuur 2: Frequentie van algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive onder oud-bewoners van Exodus die hebben gerecidiveerd (N_{max}=1062)

²³ Bij het berekenen van de recidivefrequentie en de recidiveomvang is geen rekening gehouden met detenties opgelegd na het verblijf bij Exodus.

Recidive-omvang

Naast de prevalentie en frequentie van de recidive kijken we ook naar de recidiveomvang. Dit betreft het totale aantal nieuwe justitiecontacten per 100 oud-bewoners. Figuur 3 laat zien dat 100 oud-bewoners één jaar na vertrek bij Exodus totaal gemiddeld 71 nieuwe delicten hebben gepleegd. Na twee jaar zijn dat er 127. Per 100 oud-bewoners zijn er na één jaar 60 en na twee jaar 108 justitiecontacten naar aanleiding van een ernstig delict. Daarnaast zijn er na één jaar 7 en na twee jaar 13 nieuwe justitiecontacten als gevolg van een zeer ernstige recidivedelict.

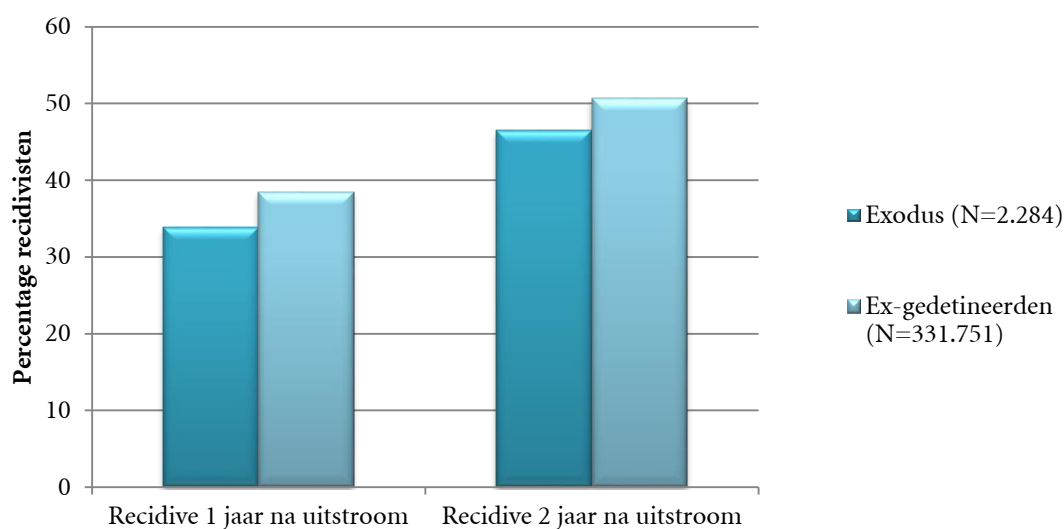

Figuur 3: Omvang van algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive per 100 oud-bewoners van Exodus

3.2.2 De recidive onder oud-bewoners van Exodus vergeleken met die onder ex-gedetineerden in het algemeen

Uit de vorige paragraaf bleek dat één jaar na vertrek bij Exodus 33,9% van de oud-bewoners heeft gerecidiveerd, en na twee jaar 46,5%. Om vast te kunnen stellen of dit deze percentage nu hoog of laag zijn, vergelijken we het met de gemiddelde recidive onder de totale groep ex-gedetineerden uitgestroomd van 2002 tot en met 2012 (zie Figuur 4). Van deze laatste groep is één jaar na detentie 38,5% gerecidiveerd, en twee jaar na detentie 50,6%. De algemene recidive onder de oud-bewoners van Exodus ligt twee jaar nadat zij Exodus hebben verlaten dus 4,1 procentpunt lager dan die onder de totale groep ex-gedetineerden. Daarmee is echter niet gezegd dat het Exodusprogramma ‘dus’ effectief is: de verschillen kunnen ook veroorzaakt zijn door verschillen in de

achtergrondkenmerken van de personen in de beide groepen.²⁴ Uit Tabel 2 is gebleken dat de achtergrondkenmerken en van de oud-bewoners van Exodus en de totale groep ex-gedetineerden niet geheel hetzelfde zijn, terwijl deze kenmerken van invloed kunnen zijn op de recidivekans. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat de feitelijke recidive in de groepen verschilt. Om de recidive onder oud-bewoners van Exodus beter te kunnen duiden, zouden we dus een betere vergelijkingsgroep moeten hebben.

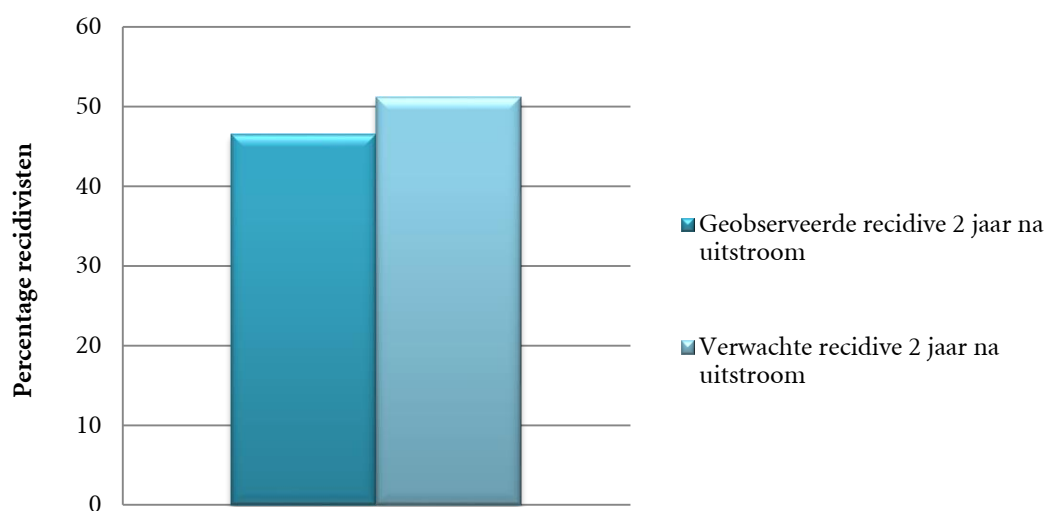
Figuur 4: strafrechtelijke recidive van oud-bewoners Exodus en gemiddelde recidive van ex-gedetineerden uitgestroomd van 2002-2012

3.2.3 De recidive onder oud-bewoners van Exodus vergeleken met de verwachte recidivekans

Om een goede vergelijkingsgroep te hebben voor de oud-bewoners van Exodus, zouden we idealiter een controlegroep moeten hebben die bestaat uit andere ex-gedetineerden, die op alle persoons- en delictkenmerken vergelijkbaar zijn, maar die *niet* aan het Exodusprogramma hebben deelgenomen. Een dergelijk (quasi-)experiment is helaas niet mogelijk, omdat ex-gedetineerden niet *random* aan het Exodusprogramma toe worden gewezen. Een (ex-)gedetineerde die wordt toegelaten tot het Exodusprogramma moet immers aan een aantal criteria voldoen (zie paragraaf 1.1). Zo moet hij bijvoorbeeld hulpvragen hebben op het gebied van wonen, werken, relaties of zingeving en bovendien moet hij gemotiveerd zijn om aan het programma deel te nemen en zijn leven op het rechte pad te brengen. Van ex-gedetineerden die zich niet bij Exodus aangemeld hebben, zijn deze gegevens niet bekend, en alleen al om die reden kan er geen goede vergelijkingsgroep samengesteld worden.

²⁴ Dit is ook de reden waarom niet getoetst wordt of de 'ruwe' recidivecijfers significant van elkaar verschillen.

We kunnen de recidive onder oud-bewoners echter wel vergelijken met de recidive die statistisch gezien van hen verwacht mag worden gezien hun persoons- en delictkenmerken: op basis van de achtergrondkenmerken uit tabel 2 kan voor de oud-bewoners van Exodus een prognose worden gedaan van de recidive die binnen twee jaar na de invrijheidstelling zou zijn opgetreden. Deze kan vervolgens worden vergeleken met de geobserveerde recidive om een indruk te krijgen van de prestatie van Exodus. Figuur 5 geeft de verwachte en de geobserveerde recidive weer voor de oud-bewoners van Exodus. We zien dat de verwachte recidive van oud-bewoners van Exodus 51,1% bedraagt. Dat is 4,6 procentpunt hoger dan de geobserveerde recidive. Dit betekent dat de oud-bewoners het in principe beter doen dan men zou verwachten op grond van hun achtergrondkenmerken. Het gemeten verschil is significant ($p=0,00$).²⁵ We hebben ook de grootte van het gevonden verschil berekend in termen van Cohens d . Deze bedraagt 0,18. Volgens de classificatie van Cohen staat dit gelijk aan een klein effect.²⁶ We kunnen dus concluderen dat oud-bewoners van Exodus significant minder recidiveren dan op basis van hun achtergrondkenmerken verwacht mocht worden, maar dat dit verschil wel klein is.²⁷

Figuur 5: Voorspelde en geobserveerde tweejarige algemene recidive van de oud-bewoners van Exodus uitgestroomd in de periode van 1999-2012

3.2.4 Recidiveprevalentie op langere termijn

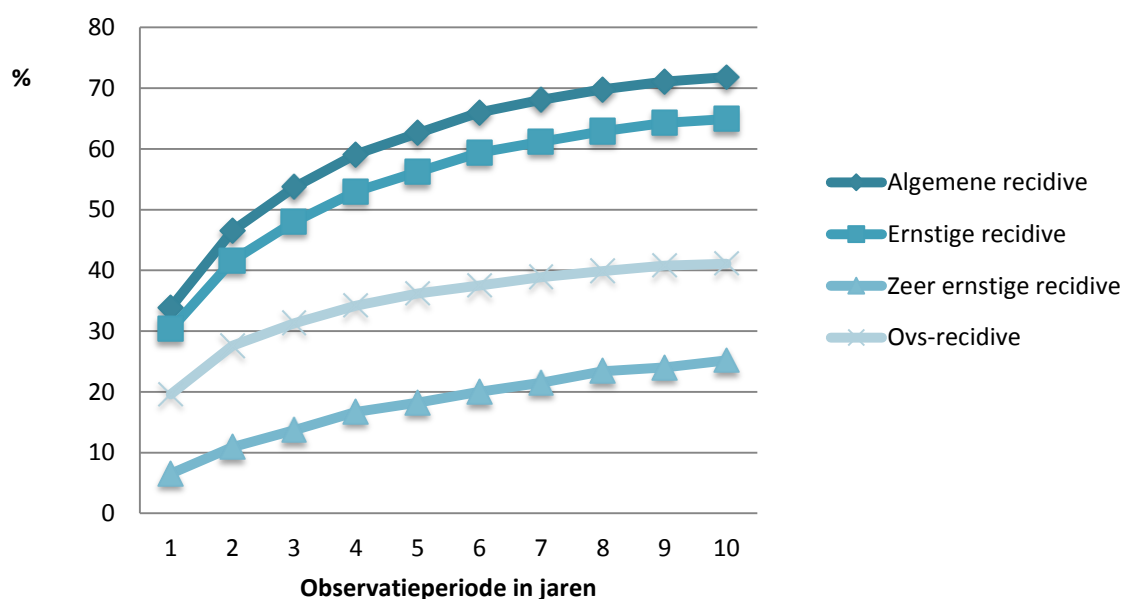
Waar met de eerste deelvraag voor iedere oud-bewoners wordt onderzocht of hij twee jaar na vertrek bij Exodus gerecidiveerd heeft, onderzoeken we hier hoe hoog de recidive

²⁵ De verschillen in de figuur zijn eenzijdig getoetst met een verschiltoets voor proporties.

²⁶ Cohen 1988.

²⁷ In een meta-analyse van Nederlandse studies naar strafrechtelijke interventies voor volwassenen werden ook voornamelijk kleine effecten gevonden: een klein effect is naar Nederlandse maatstaven dus gemiddeld (Wartna, Alberda & Verweij, 2013).

is over een langere periode. Figuur 6 geeft over een periode van tien jaar weer welk percentage oud-bewoners gerecidiveerd heeft. De bijbehorende cijfers zijn weergegeven in Bijlage 1. Waar na twee jaar 46,5% van de oud-bewoners gerecidiveerd heeft, is zeven jaar na vertrek bij Exodus 68,1% opnieuw met justitie in aanraking gekomen. Tien jaar na vertrek is dit percentage opgelopen tot 71,8%. Van alle oud-bewoners is 41,1% in die periode opnieuw tot een vrijheidsbenemende straf veroordeeld.

Figuur 6: Omvang van algemene, ernstige, zeer ernstige en onvoorwaardelijke vrijheidsstraf(ovs)-recidive onder oud-bewoners van Exodus over een periode van tien jaar na vertrek bij Exodus (N=2.284)

Bij deze recidivecijfers is het van belang te beseffen dat naarmate de observatieperiode langer is, de kans groter is dat andere gebeurtenissen in het leven van oud-bewoners hebben plaatsgevonden die los van het verblijf bij Exodus de kans op recidive beïnvloeden, zoals het krijgen van kinderen of gezondheidsproblemen.

Bovendien kunnen deze tienjarigerecidivecijfers nog niet zinnig worden afgezet tegen de gemiddelde langetermijnrecidive van de totale groep ex-gedetineerden uitgestroomd van 2002-2012 omdat van recente cohorten nog geen langetermijnrecidivecijfers beschikbaar zijn. Als we kijken naar de recidivecijfers van oudere cohorten ex-gedetineerden dan lijkt de algemene recidive onder de oud-bewoners van Exodus op de lange termijn in ieder geval niet veel te verschillen van die van ex-gedetineerden in het algemeen.²⁸

²⁸ Deze gegevens zijn te vinden in REPRIS via <https://www.wodc.nl/onderzoek/cijfers-en-prognoses/Recidive-monitor/repris/>.

3.2.5 Kenmerken van oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus gerelateerd aan recidive

Hierboven is uiteengezet hoe de recidive onder de oud-bewoners er op korte en langere termijn uit ziet. Om meer inzicht te krijgen in de recidive onder de oud-bewoners van Exodus, onderzoeken we in deze paragraaf welke kenmerken van de oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus samenhangen met de kans op recidive. We richten ons hier weer op de tweejarige recidive. Daarbij bestuderen we deze samenhang eerst bivariaat. Echter, aan bivariate verschillen in recidivepercentages kunnen niet zomaar conclusies worden verbonden, omdat die kenmerken ook onderling kunnen samenhangen. In het ene Exodushuis kunnen bijvoorbeeld meer vrouwelijke of oudere bewoners zitten dan in het andere huis. Verschillen tussen Exodushuizen zouden dan verklaard kunnen worden door verschillen in de bewonersgroep. Omdat de verschillende kenmerken ook onderling samenhangen, verrichten we na de bivariate analyses ook multivariate analyses, zodat onderzocht kan worden wat het verband is tussen een kenmerk en recidive, als gecontroleerd wordt voor de effecten van de andere kenmerken van de oud-bewoners en van het verblijf.

Kenmerken van de oud-bewoners gerelateerd aan recidive

De recidivepercentages voor de onderscheiden achtergrondkenmerken van de oud-bewoners zijn weergegeven in Bijlage 2.

Geslacht, leeftijd en geboorteland

Vrouwen recidiveren half zo vaak als mannen. Waar twee jaar na vertrek bij Exodus 50,2% van de mannen heeft gerecidiveerd, is dat bij vrouwen 24,2%. Als we naar de leeftijd van de oud-bewoners kijken blijkt dat de recidive onder de jongste oud-bewoners het grootst is (62,3%), en onder bewoners ouder dan 50 het laagst (23,3%). Voor wat betreft het geboorteland van de oud-bewoners blijkt dat twee jaar na vertrek bij Exodus 47,3% van de oud-bewoners die in Nederland zijn geboren heeft gerecidiveerd. De recidive is het hoogst onder oud-bewoners die in Marokko zijn geboren (61,4%) en het laagst onder bewoners die in Turkije zijn geboren (21,7%).

Strafrechtelijk verleden, leeftijd eerste strafzaak en delicttype

Hoe vaker de oud-bewoner al met justitie in aanraking gekomen was, hoe groter de kans op recidive. Van de *firstoffenders* heeft na twee jaar 18,2% gerecidiveerd, terwijl van de oud-bewoners die al 20 of meer eerdere justitiecontacten hadden driekwart gerecidiveerd heeft. Daarnaast is de kans op recidive groter naarmate de oud-bewoner jonger was ten tijde van zijn eerste strafzaak. Ten slotte geldt voor wat betreft het type delict dat oud-bewoners die bij Exodus verbleven naar aanleiding van een zedendelict

het minst recidiveerden (13,0%), terwijl de recidive na een vermogensdelict het hoogst is (53,7% bij vermogensdelicten met geweld en 67,4% bij vermogensdelicten zonder geweld).

Kenmerken van het verblijf bij Exodus gerelateerd aan recidive

Naast de kenmerken van de oud-bewoners bestuderen we ook hoe de kenmerken van het verblijf bij Exodus samenhangen met recidive. De recidivepercentages voor de verschillende verblijfskenmerken zijn weergegeven in Bijlage 3.

De verschillende Exodushuizen

Bij de meeste Exodushuizen ligt de tweejarige recidive rond de 45 à 50%. Dit percentage ligt iets hoger bij Exodus Alkmaar (52,9%), Exodus Leiden (53,9%) en Exodus Zuid Limburg (56,1%). De recidive onder de oud-bewoners van Exodus Venlo is opvallend lager: daar heeft 20,3% gerecidiveerd.

Jaar van uitstroom

De tweejarige recidive onder oud-bewoners van Exodus vertoont over de periode 2002-2012 een schommelend beeld. Bewoners die in 2002 en 2003 het Exodushuis verlieten, recidiveerden het vaakst (respectievelijk 54,5% en 54,9%). In de daaropvolgende jaren daalt het tweejarige recidivepercentage tot 41,4% in 2006. Ook bewoners die in 2007 of 2008 Exodus verlieten recidiveren relatief weinig (respectievelijk 42,3% en 42,7%). Van de bewoners die in 2009 uitstroomden heeft twee jaar na vertrek de helft gerecidiveerd. En in de periode 2010-2012 is het recidivepercentage weer afgenomen naar 43,5%.

Verblijfstitel

Een verblijf bij Exodus kan plaatsvinden in verschillende kaders: gedetineerden kunnen de laatste fase van hun detentie bij Exodus verblijven, bijvoorbeeld in het kader van een PP. Ook kan deelname aan het Exodusprogramma een bijzondere voorwaarde zijn bij een voorwaardelijke veroordeling. In deze gevallen is er sprake van deelname op justitiële titel. Behalve in een dergelijk justitieel kader kan een ex-gedetineerde ook op vrijwillige basis aan het Exodusprogramma deelnemen na afloop van de detentie. Ten slotte kunnen bewoners die in een justitieel kader aan het Exodusprogramma gestart zijn, na afloop van die justitiële titel hun verblijf op vrijwillige basis voortzetten.

Twee jaar na vertrek bij Exodus blijkt deze laatste groep oud-bewoners die hun justitiële verblijf op vrijwillige basis voortzetten het minst gerecidiveerd te zijn (34,2%). Oud-bewoners die helemaal vrijwillig in een Exodushuis kwamen wonen, verschillen met een recidivepercentage van 49,3% niet veel van de bewoners die louter op basis van een justitiële titel aan het programma deelnamen (50,5%).

Binnen de groep oud-bewoners die in een justitieel kader bij Exodus verbleven bestaan grote verschillen in recidive. Oud-bewoners die in het kader van de ISD of SOV-maatregel bij Exodus verbleven (en die dus gekenmerkt worden door verslavingsproblematiek) hebben het vaakst gerecidiveerd (77,8%), terwijl de recidive onder oud-bewoners die in het kader van een PP bij Exodus verbleven maar 36,0% is.

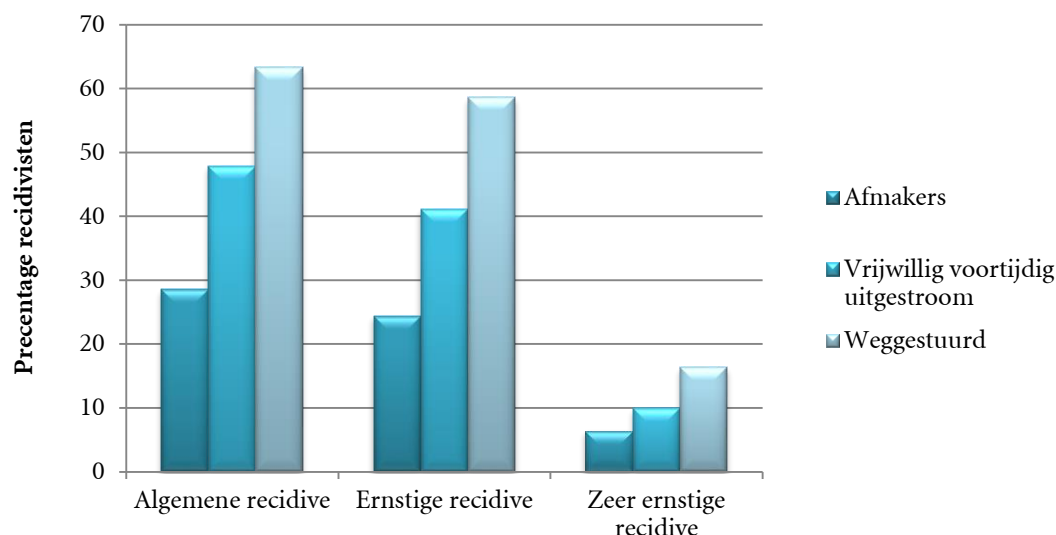
Verblijfsduur

Niet alleen de titel van het verblijf bij Exodus, ook de duur van het verblijf laat grote verschillen zien in recidive. Hoe langer men bij Exodus verbleef, hoe lager de recidive. Van de oud-bewoners die korter dan een maand bij Exodus verbleven, recidiveerde 69,0%, terwijl dit percentage bij een verblijf van meer dan een jaar maar 29,7% is.

Afmakers

Om erachter te komen of deelnemers aan het Exodus programma minder recidiveren, is een belangrijke vraag of de oud-bewoner het Exodusprogramma wel heeft afgerond. Immers, bewoners die voortijdig werden weggestuurd (bijvoorbeeld omdat ze zich niet aan de huisregels hielden) hebben niet de hoeveelheid nazorg ontvangen die Exodus ze had willen bieden. Ditzelfde geldt voor bewoners die op eigen initiatief voortijdig het Exodushuis hebben verlaten (bijvoorbeeld omdat het verblijf in een Exodushuis tegenviel, of omdat ze hun leven alweer dusdanig op de rit hadden dat ze het Exodusprogramma naar hun eigen idee niet meer nodig hadden). De vraag is daarom of oud-bewoners die het Exodusprogramma hebben afgerond (de zogenoemde afmakers) minder recidiveren dan de oud-bewoners die voortijdig met het programma zijn gestopt.

De tweejarige recidive onder de afmakers is met 28,6% ruim twee keer zo laag als onder de oud-bewoners die zijn weggestuurd (63,3%). De recidive onder bewoners die vrijwillig voortijdig zijn uitgestroomd zit daar tussenin (47,9%). Figuur 7 toont dat bij ernstige en zeer ernstige recidive eenzelfde beeld is te herkennen: de oud-bewoners die zijn weggestuurd recidiveren het meest, daarna diegene die vrijwillig voortijdig zijn uitgestroomd en de afmakers komen het minst opnieuw met justitie in contact.

Figuur 7: Strafrechtelijke recidive onder de oud-bewoners van Exodus naar uitstroomwijze

Multivariate analyse

Omdat de verschillende kenmerken van de oud-bewoners en van het verblijf bij Exodus niet alleen verband houden met de recidivekans, maar ook onderling samenhangen (bijvoorbeeld doordat er in Exodus Venlo alleen vrouwen wonen), worden multivariate regressieanalyses verricht om te onderzoeken welke kenmerken samenhangen met de kans op recidive *als gecontroleerd is voor de andere kenmerken*. In deze studie is een Cox regressie uitgevoerd. Dit is een speciale vorm van regressie-analyse waarbij een model wordt opgesteld dat een zo goed mogelijke voorspelling geeft van de kans op recidive. In tegenstelling tot een gewone regressieanalyse, kan bij deze vorm van regressie bij het schatten van de rol van de verschillende kenmerken (covariaten) rekening worden gehouden met het tijdstip waarop de recidive plaatsvond. De bijbehorende hazard ratio's (e^{β}) geven de verhouding weer tussen het recidiverisico in de groep met een bepaald kenmerk en het 'normale' recidiverisico in een 'referentiegroep'. Hoe meer de hazard ratio afwijkt van 1, hoe groter de invloed van dit kenmerk op de recidivekans.²⁹ Een waarde groter dan 1 betekent een hogere recidivekans ten opzichte van de referentiecategorie, een waarde kleiner dan 1 betekent een lagere recidivekans.

De resultaten van de Cox regressie staan vermeld in tabel 4. Van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners leveren geslacht, leeftijd bij uitstroom, geboorteland, leeftijd ten tijde van het eerste delict, de veroordelingsdichtheid (i.e. het gemiddelde aantal strafzaken dat men had in de periode tussen het jaar van het eerste justitiecontact en dat van de uitgangszaak voor dit onderzoek) en het type delict een

²⁹ Voor het gemak spreken we hier van 'kans', maar formeel gaat het om de ratio van twee *hazards*. De hazard is de kans om te recidiveren op tijdstip t , gedeeld door de cumulatieve kans om niet gerecidiveerd te hebben tot aan t .

significante bijdrage aan de voorspelling van recidive. De recidivekans van mannen ligt 1,68 keer hoger dan die van vrouwen. Hoe hoger de leeftijd bij uitstroom, hoe lager de kans op recidive: als de leeftijd met één jaar toeneemt, neemt de recidivekans met 1 procentpunt af. Verder hebben oud-bewoners die geboren zijn op de Nederlandse Antillen een recidivekans die 1,41 keer zo groot is als voor oud-bewoners die in Nederland geboren zijn. Voor oud-bewoners die in Suriname geboren zijn is die kans 1,63 keer zo groot. De recidive onder de oud-bewoners uit de andere herkomstgroepen verschilt niet significant van die van de oud-bewoners die in Nederland zijn geboren.

Wel hangt de leeftijd waarop men het eerste justitiecontact heeft ook significant samen met de kans op recidive: als de leeftijd met één jaar toeneemt, neemt de recidivekans met 2 procentpunt af. De veroordelingsdichtheid is de belangrijkste voorspeller van recidive. Hoe hoger de veroordelingsdichtheid hoe groter de kans op recidive. Ten slotte is de recidivekans van oud-bewoners die een zedendelict hadden gepleegd significant lager dan die van oud-bewoners die een geweldsdelict hadden gepleegd en is de recidivekans bij geweldloze vermogensdelicten juist weer groter dan bij geweldsdelicten.

Naast de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners zijn er ook een aantal kenmerken van het verblijf bij Exodus meegenomen in het model. In Tabel 4 is te zien dat, gegeven de andere factoren, het Exodushuis waar de oud-bewoner verbleef geen significante bijdrage levert aan de voorspelling van de kans op recidive. Dit betekent dat de verschillen in recidive tussen de verschillende Exodushuizen volledig kunnen worden verklaard door de variabelen die in het model zijn opgenomen. Het lijkt dus niet zo te zijn dat op een bepaalde locatie 'betere' resultaten worden behaald. Het jaar waarin de oud-bewoner uitstroomde hangt alleen significant samen met de recidivekans voor bewoners die in 2004 het Exodushuis verlieten. Voor de andere uitstroomjaren zijn er geen significante verschillen in recidivekansen gevonden.

De variabele 'justitieel kader' blijkt ook geen significante bijdrage te leveren aan de voorspelling van de recidivekans. De wijze van uitstroom en de verblijfsduur hangen wel statistisch significant samen met de recidivekans. De recidivekans voor oud-bewoners die voortijdig zijn weggestuurd is ruim twee keer zo groot als voor oud-bewoners die het programma hebben afgemaakt. Ook deelnemers die vrijwillig uitstroomden of van wie de wijze van uitstroom niet bekend is, hebben een grotere recidivekans dan bewoners die het programma hebben afgemaakt. Ten slotte hebben bewoners die een jaar of langer bij Exodus verbleven een significant lagere recidivekans dan bewoners die korter dan een half jaar bij Exodus verbleven.

Tabel 4: Resultaten Cox regressie van de kans op algemene recidive na verblijf bij Exodus

		e β	P	
Variabelen in het model				
Sekse	Vrouw (ref.)			
	Man	1,68 **	0,00	
Leeftijd bij uitstroom		0,99 *	0,01	
Geboorteland	Nederland (ref.)			
	Marokko	0,98	0,97	
	Voormalige Nederlandse Antillen	1,41 **	0,00	
	Suriname	1,63 **	0,00	
	Turkije	0,63	0,26	
	Overige westerse landen	1,33	0,23	
	Overige niet-westerse landen	1,31	0,09	
Leeftijd 1e strafzaak		0,98 **	0,00	
Veroordelingsdichtheid		3,85 **	0,00	
Type delict	Geweld (ref.)			
	Zeden	0,54 *	0,01	
	Vermogen met geweld	1,27	0,08	
	Vermogen zonder geweld	1,69 **	0,00	
	vernieling, lichte agressie en openbare orde	1,10	0,74	
	Drugs	0,96	0,81	
	Verkeer	0,92	0,85	
	Overig	1,09	0,87	
	Onbekend	1,15	0,34	
	Exodushuis	Alkmaar (ref.)		
		Amsterdam	0,62	0,33
		Den Bosch	1,02	0,92
Den Haag		0,83	0,29	
Groningen		0,92	0,59	
Leiden		0,78	0,17	
Rotterdam		1,31	0,11	
Stoel Drenthe		0,95	0,79	
Utrecht		0,99	0,95	
Venlo		0,85	0,32	
Zuid-Limburg		0,83	0,48	
Onbekend		0,97	0,90	
Uitstroomjaar		1999-2002 (ref.)		
	2003	1,24	0,27	
	2004	1,64 *	0,01	
	2005	1,09	0,64	
	2006	1,30	0,19	
	2007	0,90	0,58	
	2008	0,78	0,24	
	2009	1,16	0,46	
	2010	0,91	0,64	
	2011	1,07	0,75	
	2012	1,07	0,73	
	Justitieel kader	Justitieel kader (ref.)		
		Vrijwillig	1,23	0,35
Eerst justitieel, daarna vrijwillig		0,97	0,81	
Onbekend		1,17	0,16	
Programma wel/niet afgemaakt	Programma afgemaakt (ref.)			
	Vrijwillig uitgestroomd voordat programma af was	1,76 **	0,00	
	Programma niet afgemaakt	2,27 **	0,00	
	Onbekend	1,72 **	0,00	
Verblijfsduur	Jaar of langer (ref.)			
	Minder dan maand	2,25 **	0,00	
	Maand-kwartaal	1,62 **	0,00	
	Kwartaal-half jaar	1,46 *	0,01	
	Half jaar-jaar	1,07	0,60	

* p < 0,05, ** p < 0,01

4 Verhouding tot recidivecijfers uit het vorige onderzoek

In deze paragraaf worden de resultaten van de onderhavige studie vergeleken met die uit het vorige onderzoek uit 2010. In Figuur 8 zijn de resultaten van beide studies met betrekking tot de recidiveprevalentie naast elkaar gezet.

Recidiveprevalentie, -frequentie en -omvang

De tweejarige recidive onder de oud-bewoners van Exodus in deze studie is sterk vergelijkbaar met de recidivecijfers uit vorige onderzoek. Het percentage van de oud-bewoners dat binnen twee jaar na vertrek bij Exodus gerecidiveerd heeft, bedroeg in de studie uit 2010 47,4%. In de huidige studie heeft 46,5% nieuwe justitiecontacten. De recidiveprevalentie is dus met bijna 1 procentpunt afgenomen. De oud-bewoners die recidiveerden, hadden in de vorige studie gemiddeld 2,8 nieuwe justitiecontacten. In de huidige studie zijn dat er 2,7; een daling van 0,1 justitiecontacten. De totale omvang van de nieuwe justitiecontacten per 100 oud-bewoners bedroeg in de vorige studie 134. In de huidige studie zijn dit 7 nieuwe justitiecontacten minder. De recidive in de huidige studie ligt dus iets lager dan in de studie uit 2010, maar de verschillen zijn klein.³⁰

Verhouding tot de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden

In de vorige studie werd de recidive onder de oud-bewoners van Exodus ook vergeleken met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden. Bij deze totale groep bedroeg het recidivepercentage 54,5%. Dat was 7,1 procentpunt hoger dan de recidive bij Exodus (47,4%). In de huidige studie is het verschil tussen de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden en de recidive onder de oud-bewoners van Exodus kleiner geworden. Oud-bewoners van Exodus recidiveerden 4 procentpunt minder dan alle ex-gedetineerden. Dat het verschil tussen beide groepen kleiner is geworden, komt vooral doordat de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden met bijna 5 procentpunt gedaald is, terwijl de afname bij Exodus nauwelijks 1 procentpunt is. Dit duidt erop dat de recidive harder is gedaald voor de totale groep ex-gedetineerden dan voor de oud-bewoners van Exodus.

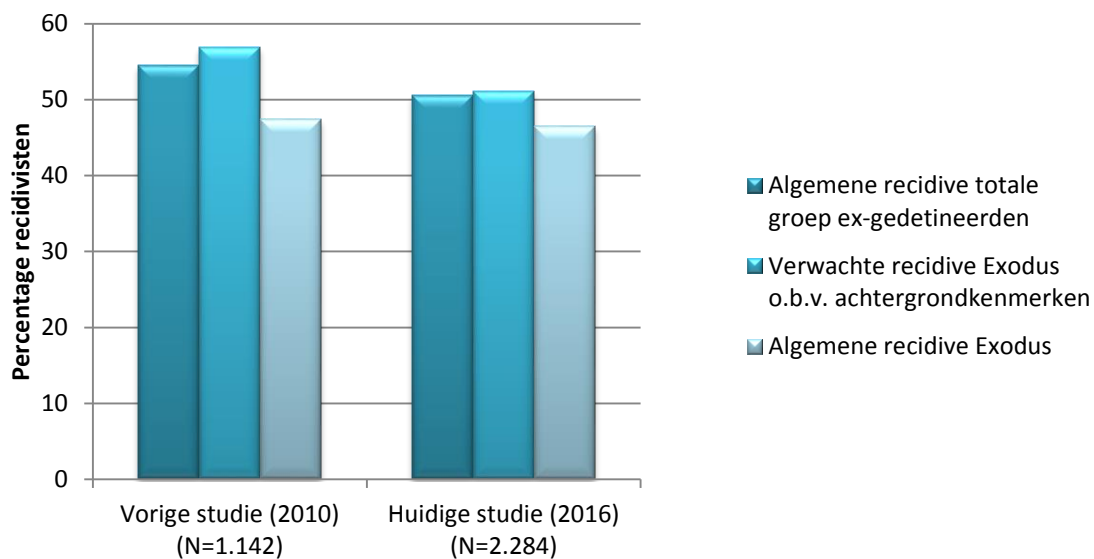
Verhouding tot de verwachte recidive

De recidive die verwacht mocht worden op grond van de achtergrondkenmerken van de oud-bewoners van Exodus bedroeg in de vorige studie 56,9%. Met een geobserveerde recidive van 47,4% was de recidive onder de oud-bewoners van Exodus dus 9,5

³⁰ Dat de verschillen klein zijn, kan mede veroorzaakt zijn doordat de oud-bewoners die in de vorige studie (over de periode 1999-2007) zijn onderzocht, ook in de huidige studie (over de periode 1999-2012) zitten. Er is dus een grote mate van overlap tussen de twee studies.

procentpunt lager dan verwacht. In de huidige studie is de verwachte recidive 51,1% en de geobserveerde recidive 46,5%. Het verschil bedraagt nu dus nog 4,6 procentpunt. Net als in het vorige onderzoek blijken de oud-bewoners dus significant minder te recidiveren dan was verwacht op basis van hun achtergrondkenmerken, maar het verschil tussen de verwachte en de geobserveerde recidive is wel kleiner geworden. Deze afname komt vooral doordat de verwachte recidivekans 5,8 procentpunt is afgenomen.

Deze afname in verwachte recidive kan erop duiden dat de groep oud-bewoners gemiddeld ‘makkelijker’ is geworden. Dit is echter niet in die mate terug te zien in de recidivecijfers, want die zijn slechts met bijna 1 procentpunt afgenomen. De afname in de verwachte recidivekans zou ook verklaard kunnen worden door de algehele daling van recidive onder de ex-gedetineerden. Het model om de verwachte recidive te berekenen is immers gebaseerd op die algemene recidivecijfers van alle ex-gedetineerden. In de vorige studie lag de algemene recidive nog hoger en daarmee ook de verwachte recidivekans voor oud-bewoners van Exodus. In de huidige studie liggen de recidivecijfers van de totale groep ex-gedetineerden lager, en daarmee is ook de verwachte recidivekans lager.³¹ Met dezelfde achtergrondkenmerken zou een oud-bewoner in de huidige studie een lagere verwachte recidivekans hebben dan in de vorige studie.

Figuur 8: Recidiveprevalentie in de studie uit 2010 en in de huidige studie

³¹ Uit onderzoek van Wartna e.a. (2014) blijkt dat het aannemelijk is dat de dadergerichte aanpak binnen het Veiligheidsprogramma heeft bijgedragen aan recidivereductie in de periode 2002-2010. Het gaat dan bijvoorbeeld om de veelplegersaanpak en het Programma Modernisering Sanctietoepassing in combinatie met het Programma Terugdringen Recidive. Deze programma's richten zich onder andere op de ontwikkeling van effectieve gedragsinterventies, van een samenwerkingsmodel tussen gevangeniswezen en reclassering, en van lokale aansluiting van de nazorg van veelplegers. De nazorg voor ex-gedetineerden in het algemeen is dus verbeterd. Dit kan verklaren dat de verschillen in recidivecijfers tussen de totale groep ex-gedetineerden en oud-bewoners van Exodus kleiner zijn geworden.

Achtergrondkenmerken van de oud-bewoners het verblijf bij Exodus

In de vorige studie is ook onderzocht welke achtergrondkenmerken van de oud-bewoners en van hun verblijf bij Exodus samenhangen met recidive. De resultaten toonden aan dat mannen een grotere recidivekans hebben dan vrouwen, dat de recidivekans groter is naarmate de leeftijd ten tijde van de eerste strafzaak lager was, en naarmate de veroordelingsdichtheid groter is. Ook bleken oud-bewoners die voortijdig waren weggestuurd vaker te recidiveren dan oud-bewoners die het programma hadden afgemaakt en recidiveerden oud-bewoners die korter dan een half jaar bij Exodus verbleven significant vaker dan oud-bewoners die langer dan een jaar bij Exodus woonden.

De huidige studie laat een vergelijkbaar beeld zien: alle kenmerken die in de vorige studie significant samenhangen met de recidivekans, doen dat ook in deze studie weer. Maar in de huidige studie zijn er nog een extra aantal kenmerken aan te wijzen die significant samenhangen met de recidivekans. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door het toegenomen aantal oud-bewoners. Immers: hoe groter de onderzoeksgroep, hoe eerder verbanden statistisch significant zijn. Een van de kenmerken die in de huidige studie wel significant samenhangen met recidive is de leeftijd van de oud-bewoner: hoe jonger, hoe groter de recidivekans. Daarnaast hebben we in de huidige studie ook gevonden dat de recidivekans voor oud-bewoners die geboren zijn op de Nederlandse Antillen of in Suriname significant hoger is dan die voor oud-bewoners die in Nederland geboren zijn. Tevens hebben we nu gevonden dat de recidivekans na zedendelicten lager ligt en na vermogensdelicten hoger ligt dan na geweldsdelicten. En dat oud-bewoners die in 2004 uitstroomden een grotere recidivekans hebben dan oud-bewoners die in de periode 1999-2002 zijn uitgestroomd. Ten slotte vonden we voor wat betreft de uitstroomwijze in de vorige studie alleen een statistisch significant verschil tussen afmakers en oud-bewoners die voortijdig werden weggestuurd, maar in deze studie vinden we ook dat oud-bewoners die vrijwillig voortijdig met het Exodusprogramma zijn gestopt een significant hogere recidivekans hebben dan oud-bewoners die het programma hebben afgemaakt.

5 Conclusie en discussie

5.1 Wat betekenen deze resultaten nu?

Uit deze studie is gebleken dat 46,5% van de oud-bewoners twee jaar na vertrek bij Exodus opnieuw in aanraking is geweest met justitie naar aanleiding van een misdrijf. Om de vraag te beantwoorden in hoeverre Exodus nu bijdraagt aan het tegengaan van recidive, is het van groot belang om een goede vergelijkingsgroep te hebben. Idealiter wordt een effect van een interventie onderzocht met een gerandomiseerd experiment, waarbij personen willekeurig over twee groepen worden verdeeld, en de ene groep de interventie wel ondergaat, en de andere niet. Deze onderzoeksmethode is voor Exodus niet mogelijk, omdat de ex-gedetineerden niet 'blind' geselecteerd worden om aan het Exodusprogramma deel te nemen.

Om de recidivecijfers onder de oud-bewoners van Exodus toch in een zeker perspectief te kunnen plaatsen, hebben we ze ten eerste vergeleken met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden (2002-2012). Hier bleken oud-bewoners van Exodus 4,1 procentpunt minder te recidiveren dan ex-gedetineerden in het algemeen. Maar hoe vergelijkbaar zijn de beide groepen nu? We hebben in deze studie geconstateerd dat er geen grote verschillen bestaan op de *gemeten* kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, geboorteland en strafrechtelijk verleden. Maar het is wel aannemelijk dat er kenmerken zijn waarop de beide groepen van elkaar verschillen, die wij niet in onze studie konden betrekken. Als deze kenmerken verband houden met de recidivekans, zorgen zij ervoor dat de vergelijking van de recidive onder de oud-bewoners van Exodus met die onder de totale groep ex-gedetineerden niet helemaal 'eerlijk' is. Appels worden dan met peren vergeleken.

Een dergelijk ongemeten kenmerk waarvan het aannemelijk is dat deze samenhangt met de recidivekans is bijvoorbeeld de detentieduur. Volgens cijfers van het DJI is de detentieduur in 2012 voor 27% van alle gedetineerden korter dan twee weken en voor 71% korter dan drie maanden.³² Deelnemers aan het Exodusprogramma behoren over het algemeen juist tot de groep met een langere detentieduur.³³ En als de detentieduur langer is, is er een grotere kans dat de gedetineerde problemen heeft op het gebied van wonen, werken of relaties. Immers, als de detentie maar twee weken duurt, kan de huur vaak nog wel doorbetaald worden. Bij een gevangenisstraf van een half jaar wordt dat veel lastiger. Kortom: onder de totale groep ex-gedetineerden bevindt

³² Linckens & De Looff 2015.

³³ Gedetineerden die in het kader van een PP bij Exodus verblijven moeten bijvoorbeeld minstens een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden hebben gekregen, anders komen zij niet in aanmerking voor een PP. En ook ex-gedetineerden die vrijwillig aan het Exodusprogramma deelnemen hebben over het algemeen een langere detentieduur, omdat er wel voldoende tijd geweest moet zijn om de aanmelding en intake bij Exodus rond te krijgen.

zich een grote groep die maar zo kort vast zit, dat de detentie geen verstoring hoeft te zijn van hun woon- en werksituatie. Het is dus aannemelijk dat die groep kortgestraften na detentie minder problemen heeft op het gebied van wonen, werken, relaties en zingeving dan de oud-bewoners van Exodus. Dit verschil in hulpvragen tussen de oud-bewoners van Exodus en de ex-gedetineerden in het algemeen wordt nog versterkt doordat het hebben van problemen op de vier sleutelgebieden een voorwaarde is voor deelname aan Exodus: *alle* oud-bewoners hadden die problemen dus, terwijl bij bijna driekwart van de totale groep ex-gedetineerden die problemen waarschijnlijk in veel mindere mate speelden vanwege de korte detentieduur.

Een andere moeilijkheid bij de vergelijking tussen de twee groepen, is dat een deel van de totale groep ex-gedetineerden andere interventies ondergaat. Het gaat dan bijvoorbeeld om gedragsinterventies die in het kader van bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling of voorwaardelijke invrijheidstelling worden gesteld. Een deel van onze vergelijkingsgroep krijgt dus ook een vorm van ‘behandeling’, waardoor effecten van Exodus mogelijk onderschat worden.

Bovendien heeft de re-integratie van ex-gedetineerden in het algemeen de afgelopen jaren veel aandacht gekregen. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft zich middels het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN) in 2007 samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ten doel gesteld dat ten minste 80% van de gedetineerden over noodzakelijke basisvoorzieningen beschikt op het moment dat zij vrijkomen na detentie. Het gaat er dan om dat een gedetineerde een geldig identiteitsbewijs, onderdak en inkomsten heeft als hij de gevangenis verlaat. Ook moeten schulden en zorgbehoeften in kaart zijn gebracht en moet hulp waar nodig zijn opgestart of gerealiseerd.³⁴ Hoewel de ‘monitor nazorg ex-gedetineerden’ laat zien dat de doelstelling van PSAN nog niet op alle terreinen bereikt wordt, is de nazorg de afgelopen jaren toch verbeterd.³⁵ Daarmee is de ‘average treatment’ van de vergelijkingsgroep (alle ex-gedetineerden) meer gaan lijken op de nazorg die Exodus biedt. Wellicht verklaart dit waarom de uitstroomresultaten van Exodus in dit vervolgonderzoek meer dan voorheen overeenkomen met die onder ex-gedetineerden in het algemeen.

Anderzijds zijn er ook verschillen tussen de beide groepen die de effecten van Exodus op de recidivevermindering mogelijk *overschatten*. (Ex-)gedetineerden kunnen bijvoorbeeld alleen aan het Exodusprogramma deelnemen als zij gemotiveerd zijn om hun leven te beteren. Wat dat betreft heeft Exodus dus een ‘betere’ categorie (ex-)gedetineerden in huis dan de totale groep ex-gedetineerden, waar ook mensen inzitten die helemaal niet van plan zijn om na detentie hun criminele levensstijl vaarwel

³⁴ Weijters & More 2010.

³⁵ Noordhuizen & Weijters 2012.

te zeggen. Ook is er een kans dat oud-bewoners van Exodus al tijdens detentie gedragsinterventies hebben ondergaan. Een lagere recidivekans voor oud-bewoners van Exodus is dan misschien niet (alleen) aan Exodus toe te schrijven, maar ook aan de andere interventies.

Hoewel de recidivecijfers onder de oud-bewoners van Exodus dus niet zonder problemen vergeleken kan worden met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden, krijgen de recidivecijfers van Exodus door de vergelijking toch meer duiding. Maar hoewel het feit dat oud-bewoners van Exodus minder recidiveren dan de ex-gedetineerde in het algemeen een indicatie is dat Exodus bijdraagt aan het verminderen van recidive, mogen we hier geen stellige conclusies aan verbinden, omdat beide groepen op bovengenoemde ongemeten kenmerken van elkaar verschillen.

Daarom hebben wij de recidivecijfers onder de oud-bewoners ook op een andere manier in een zeker perspectief geplaatst, door ze te vergelijken met de recidive die op basis van een aantal achtergrondkenmerken statistisch gezien van ze verwacht wordt. Die verwachte recidivekans wordt berekend aan de hand van enkele statische kenmerken die uit de justitiële documentatie kunnen worden afgeleid. Het gaat dan om geslacht, leeftijd bij uitstroom, leeftijd bij eerste justitiecontact, geboorteland en de veroordelingsdichtheid. Deze manier van vergelijken is dus 'eerlijker' dan de vergelijking met de recidive onder de totale groep ex-gedetineerden. Echter, bij deze methode gelden nog altijd dezelfde bezwaren als bij de eerste vergelijkingsmethode: het is aannemelijk dat de oud-bewoners van Exodus vanwege de ongemeten kenmerken een andere recidivekans hebben dan op basis van de statische achtergrondkenmerken van ze verwacht mag worden. Ook hier geldt dat bij de berekening van de verwachte recidive geen rekening wordt gehouden met enerzijds de duur van de detentie, de hulpvragen van de (ex-)gedetineerden, en de interventies die een deel van de controlegroep ondergaat (waardoor de verwachte recidivekans mogelijk onderschat wordt) en anderzijds de motivatie van de oud-bewoners om de criminaliteit de rug toe te keren (waardoor de verwachte recidivekans mogelijk overschat wordt). Dat de oud-bewoners van Exodus minder recidiveren dan van ze verwacht mocht worden is dus wederom een indicatie dat Exodus bijdraagt aan het verminderen van recidive, maar ook hier mogen we daar geen stellige conclusies aan verbinden.

Een laatste mogelijkheid om de recidivecijfers van Exodus in een zeker perspectief te plaatsten dient zich bij dit onderzoek voor het eerst aan, doordat we inmiddels de recidive over een langere periode in kaart kunnen brengen. Het vergelijken van de tweejarige recidivecijfers over deze verschillende jaren biedt Exodus inzicht in het functioneren van het Exodusprogramma. Natuurlijk kunnen toe- of afnames in de recidive onder de oud-bewoners mede verklaard worden door factoren waar Exodus geen grip op heeft, zoals veranderingen in de opsporings- en vervolgingscapaciteit van

politie en justitie en in het sociaal-economische klimaat. Maar desalniettemin biedt inzicht in de recidive over de verschillende jaren kansen om veranderingen in recidive te relateren aan veranderen in de plaatsings- of begeleidingspraktijk. Hoe zien de recidivecijfers eruit nadat Exodus de doelgroep verbreedde door meer ISD-ers toe te laten? Of nadat het Ministerie van Veiligheid en Justitie de financiering van bedden terugschroefde? Of nadat vrijwilligers bij Exodus enkele taken van professionals overnamen? Het is uiteraard niet mogelijk om veranderingen in de praktijk bij Exodus direct te relateren aan veranderingen in recidivecijfers, maar het kan wel indicaties opleveren die nuttig zijn voor Exodus bij het bepalen van het beleid.

5.2 Tot slot

Geconcludeerd kan worden dat de recidive onder de oud-bewoners van Exodus iets lager ligt dan de gemiddelde recidive en dan de verwachte recidive. Dit kan worden opgevat als een indicatie dat Exodus bijdraagt aan verminderen van recidive. Echter, omdat ex-gedetineerden niet *random* aan het Exodusprogramma worden toegewezen, blijft onzeker of het verschil in recidive veroorzaakt wordt doordat Exodus de ex-gedetineerden tijdens hun verblijf geholpen heeft bij hun resocialisatie, of dat er andere verklaringen voor de verschillen zijn (zoals de motivatie van de oud-bewoners om de criminaliteit de rug toe te keren).

Als we echter dieper kijken naar factoren die verband houden met recidive, zien we daar ook indicaties dat Exodus werkt. Uit de resultaten blijkt immers dat bewoners die langer dan een jaar in een Exodushuis verblijven en die het programma afronden half zo vaak recidiveren als vergelijkbare bewoners die voortijdig weggestuurd zijn. Onder de bewoners bij wie Exodus het programma volledig kan uitvoeren is - los van overige verschillen - de recidive dus veel lager. Daar waar het lukt om het programma volledig ten uitvoer te leggen, lijkt het dus vruchten af te werpen in termen van recidivevermindering, hoewel ook hier geldt dat we op basis van ons onderzoek niet kunnen vaststellen of de lagere recidive wordt *veroorzaakt* door het afronden van het Exodusprogramma, of dat daar andere redenen aan ten grondslag liggen, zoals de motivatie van de Exodusbewoners om hun leven te beteren. Hoe dan ook biedt de lagere recidive onder oud-bewoners die het programma hebben afgemaakt aanleiding om Exodus aan te bevelen te investeren in het 'binnenhouden' van de deelnemers.

Exodus wordt ook aanbevolen om met enige regelmaat de recidive onder haar oud-bewoners te (blijven) onderzoeken. Een belangrijke reden daarvoor is dat de gegevens van het huidige onderzoek de uitstroomperiode 1999-2012 omvat. Inmiddels zijn we een aantal jaren verder, en in deze tussenliggende periode hebben grote veranderingen plaatsgevonden, bijvoorbeeld met betrekking tot de financiering van de

bedden. Plaatsingen in een vrijwillig kader worden niet langer door het Ministerie van Veiligheid en Justitie betaald, maar door de gemeenten middels de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Een ander voorbeeld van een verandering is dat Exodus naast residentiele ook ambulante zorg is gaan aanbieden. Kortom: Exodus ontwikkelt zich voortdurend, en toekomstig onderzoek moet uitwijzen hoe die ontwikkelingen weerspiegeld worden in de recidivecijfers onder oud-bewoners.

Om toekomstig onderzoek beter uit te kunnen voeren wordt Exodus – net als in het vorige onderzoek – aanbevolen om voornamen, achternaam, geboortedatum, geboorteplaats en geboorteland van de bewoners zorgvuldig te registreren. Doordat nu namen, geboortedata en geboorteplaatsen soms niet klopten of ontbraken kon niet van alle oud-bewoners de justitiële documentatie worden opgezocht, waardoor een deel van de oud-bewoners buiten het beeld van dit onderzoek is gebleven. Daarnaast wordt Exodus aanbevolen om ook het parketnummer te registreren van de strafzaak naar aanleiding waarvan de bewoner gedetineerd was. Met dit parketnummer kunnen personen niet alleen terug worden gevonden in het Justitiële Documentatiesysteem, het nummer is ook noodzakelijk opdat er een uitgangszaak is voor de recidivemeting. Bovendien kan dan een betere koppeling met de DJI-data gemaakt worden, waardoor ook bijvoorbeeld de detentieduur in het analysemodel kan worden betrokken. Naast een goede registratie van de persoonsgegevens en het parketnummer is het ook belangrijk dat de in- en uitstroomdata nauwkeurig worden geregistreerd. Daarbij is ook duidelijkheid en eenheid gewenst in de administratie van bijvoorbeeld bewoners die hun verblijf op justitiële titel verlengen naar een verblijf op vrijwillige basis.

Ten slotte zou onderzoek naar het bereiken van de korte- en langetermijndoelstellingen verrijkt worden, indien de ontwikkeling die bewoners doormaken op de vier leefgebieden geregistreerd wordt. Voor alle gedetineerden wordt in de Monitor Nazorg Ex-gedetineerden al informatie verzameld over de situatie op het gebied van identiteitsbewijzen, huisvesting, inkomen, schulden en contact met een zorginstelling.³⁶ Dit gebeurt zowel op het moment van binnenkomst in een penitentiaire inrichting, als bij vertrek.³⁷ Exodus wordt aanbevolen om parallel aan die Monitor ook van de bewoners bij te houden welke problemen zij hadden op het gebied van wonen, werken, relaties, zingeving en financiën voordat zij bij Exodus kwamen wonen, en hoe de bewoner er op deze gebieden voorstaat op het moment dat hij het huis verlaat. Als dat duidelijk in kaart gebracht kan worden, kan Exodus ook op die manier laten zien welke bijdrage zij levert aan de resocialisatie van (ex-)gedetineerden.

Op de achtergrond hiervan speelt nog de vraag wanneer het Exodusprogramma eigenlijk als ‘effectief’ mag worden beschouwd. In onze studie is het vraagstuk van de

³⁶ Weijters & More 2010.

³⁷ Beoogd wordt ook de situatie van de ex-gedetineerden zes maanden na detentie in kaart te brengen, maar hier kleven veel praktische problemen aan (Weijters & More 2010).

effectiviteit van Exodus gereduceerd tot de vraag of oud-bewoners van Exodus minder recidiveren dan andere ex-gedetineerden, terwijl er ook andere argumenten dan recidivereductie zijn, waarmee het belang van Exodus onderbouwd kan worden, zoals medemenselijkheid. De bijdrage die Exodus levert aan de maatschappij is immers niet alleen het effect dat zij heeft op recidivereductie. Uit eerder onderzoek is gebleken dat veel oud-bewoners het Exodusprogramma als onmisbaar beschouwden.³⁸ Exodus was voor hun een baken in roerige tijden. Het is daarom belangrijk om erbij stil te staan dat er meer criteria zijn om het succes van het programma mee te peilen dan via het vaststellen van recidive alleen.³⁹

³⁸ Konings 2006; Moerings, Van Wingerden & Vijfhuizen 2006.

³⁹ Zie bijvoorbeeld Grygier, Nease & Staples Anderson 1970.

Literatuur

Barney e.a. 2005

A. Barney & e.a., *Werkt Exodus? Een evaluatieonderzoek naar de huizen in Den Haag, Drenthe en Venlo*, Bachelorscriptie Criminologie, Universiteit Leiden 2005.

Cohen 1988

J. Cohen. *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates 1988.

Emmelot e.a. 2006

R. Emmelot e.a., *Exodus, uittocht uit de criminaliteit?* Bachelorscriptie Criminologie, Universiteit Leiden 2006.

Grygier, Nease & Staples Anderson 1970

T. Grygier, B. Nease & C. Staples Anderson, An Exploratory Study of Halfway Houses, *Crime & Delinquency* 1970, 16 (3), p. 280-291.

Hoogewerf e.a. 2004

N. Hoogewerf, *Exodus; op de goede weg? Een evaluatieonderzoek*, Bachelorscriptie Criminologie, Universiteit Leiden 2004.

Konings 2006

S. Konings, *De rol van Exodus in het leven van oud-bewoners*, Masterscriptie Criminologie, Universiteit Leiden 2006.

Kool & Vijfhuize 2005

L. Kool & P.J. Vijfhuize, *Exodus, je sleutel naar de samenleving?* Paper in het kader van de Master Criminologie, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht 2005.

Linckens & De Looff 2015

P. Linckens & J. de Looff, *Gevangeniswezen in getal 2010-2014*, Den Haag: DJI 2015.

Moerings, Van Wingerden & Vijfhuize 2006

M. Moerings, S.G.C. van Wingerden & P.J. Vijfhuize, *Exodus, op de goede weg?*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2006.

Noordhuizen & Weijters 2012

S. Noordhuizen & G. Weijters, *Derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden*, Cahier 2012-13, Den Haag: WODC 2012.

Royston 2001

P. Royston, 'Flexible alternatives to the Cox-model, and more', *The Stata Journal* 2001, 1, p. 1-28.

Tollenaar, Van der Laan & Beijersbergen 2014

N. Tollenaar, A.M. van der Laan & K.A. Beijersbergen, *Korte- en langetermijneffecten van de ISD-maatregel*, Factsheet 2014-3, Den Haag: WODC 2014.

Vijfhuize 2005

P.J. Vijfhuize, *Exodus, en daarna?* Masterscriptie Criminologie, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht 2005.

Wartna 2009

B.S.J. Wartna, *In de oude fout: Over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2009.

Wartna, Alberda & Verweij 2013

B.S.J. Wartna, D.L. Alberda & S. Verweij, *Wat werkt in Nederland en wat niet? Een meta-analyse van Nederlands recidiveonderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies*, Den Haag: WODC 2013.

Wartna, Blom & Tollenaar 2011

B.S.J. Wartna, M. Blom & N. Tollenaar, *De WODC-recidivemonitor*, Den Haag: WODC 2011.

Wartna e.a. 2012

B.S.J. Wartna, N. Tollenaar, M. Blom, S. Verweij, D.L. Alberda & A.A.M. Essers, *Recidivebericht 2012. Landelijke cijfers met betrekking tot de strafrechtelijk recidive van justitiabelen uit de periode 2002-2009*, Factsheet 2012-6, Den Haag: WODC 2012.

Wartna e.a. 2014.

B.S.J. Wartna, N. Tollenaar, S. Verweij, M. Timmermans, M. Witvliet & G.H.J. Homburg, *Terugval in recidive. Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010*, Den Haag: WODC/Regio Beleidsplan 2014.

Van Wingerden e.a. 2010

S.G.C. van Wingerden, D.L. Alberda, M. Moerings, B.S.J. Wartna & J. van Wilsem, *Recidive en nazorg; onderzoek onder oud-bewoners van Exodus, DOOR, Moria & Ontmoeting*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010.

Van Wingerden & Moerings 2007

S.G.C. van Wingerden & M. Moerings, 'Het succes van Exodus; evaluatieonderzoek naar resocialisatie en recidive van oud-bewoners', *PROCES* 2007, 1, p. 2-8.

Weijters & More 2010

G. Weijters & A. More, *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden. Ontwikkeling en eerste resultaten*. Cahier 2010-4, Den Haag: WODC.

Bijlage 1: Recidive onder oud-bewoners van Exodus uitgestroomd in de periode 1999-2012

Tabel 1: Prevalentie van algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive

	Observatieperiode in jaren										
	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Algemene recidive	2.284	33,9	46,5	53,7	59,1	62,6	66,0	68,1	69,8	71,1	71,8
Ernstige recidive	2.284	30,3	41,6	48,0	53,0	56,2	59,4	61,2	62,9	64,3	64,9
Zeer ernstige recidive	2.284	6,5	10,9	13,7	16,7	18,2	20,0	21,5	23,4	24,0	25,2
Ovs-recidive	2.284	19,6	27,6	31,3	34,2	36,2	37,5	38,9	39,9	40,8	41,1

Tabel 2: Frequentie van algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive*

	N	na 1 jaar	na 2 jaar
Algemene recidive	2.284	2,1	2,7
Ernstige recidive	2.284	2,0	2,6
Zeer ernstige recidive	2.284	1,1	1,2
Ovs-recidive	2.284	1,5	1,8

Tabel 3: Omvang van algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive*

	N	na 1 jaar	na 2 jaar
Algemene recidive	2.284	71	127
Ernstige recidive	2.284	60	108
Zeer ernstige recidive	2.284	7	13
Ovs-recidive	2.284	29	50

* De frequentie en omvang van recidive worden tot maximaal 2 jaar getoond omdat, in tegenstelling tot de prevalentie, bij deze uitkomsten geen rekening wordt gehouden met de verschillende observatietermijnen van de oud-bewoners.

Bijlage 2: Prevalentie van algemene recidive onder oud-bewoners van Exodus, uitgesplitst naar kenmerken van de oud-bewoners

	Observatieperiode in jaren										
	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Geslacht											
Man	1957	37,0	50,2	57,6	62,8	65,8	69,2	71,3	73,0	74,1	74,6
Vrouw	327	15,3	24,2	30,3	36,8	43,6	47,4	49,5	50,8	53,5	54,6
Leeftijd											
Tot 20 jaar	89	52,0	62,3	71,4	76,4	76,4	79,5	83,1	#	#	#
20-24 jaar	550	35,6	50,7	57,7	63,3	66,7	70,2	72,3	74,0	76,8	77,4
25-29 jaar	409	35,2	48,4	57,3	64,4	68,3	73,0	74,3	75,3	75,9	76,6
30-39 jaar	642	37,4	50,0	56,0	60,5	64,0	67,6	69,9	71,5	72,6	72,6
40-49 jaar	409	29,8	40,4	48,1	53,6	57,0	59,7	61,6	63,4	64,0	64,8
50 jaar of ouder	182	13,9	23,3	29,6	32,9	37,8	38,8	41,0	42,6	42,6	47,1
Geboorteland											
Nederland	1358	34,6	47,3	54,2	59,6	63,0	66,6	68,3	70,0	71,5	72,3
Marokko	92	44,9	61,4	72,5	78,7	80,3	83,6	83,6	#	#	#
Voorm. Nederlandse Antillen	290	28,4	44,4	53,2	58,6	63,2	64,7	66,2	68,1	69,5	69,5
Suriname	244	32,8	45,1	53,4	59,9	62,9	69,9	74,8	75,7	76,7	78,0
Turkije	23	21,7	21,7	30,4	35,4	#	#	#	#	#	#
Overige westerse landen	89	32,6	42,7	47,2	49,9	54,1	55,7	57,4	59,5	59,5	59,5
Overige niet-westerse landen	188	35,1	43,6	48,0	52,3	56,6	59,3	63,5	64,8	67,5	67,5
Strafrechtelijk verleden											
0 eerdere contacten	329	10,9	18,2	23,5	28,0	31,1	35,0	39,2	42,4	44,0	44,0
1-2 eerdere contacten	460	20,5	29,4	35,3	41,6	45,4	49,2	51,3	52,2	54,3	54,9
3-4 eerdere contacten	306	29,2	42,7	50,7	59,2	64,9	67,9	69,5	71,5	73,3	73,3
5-10 eerdere contacten	517	37,3	52,4	61,7	66,6	70,2	73,8	76,2	78,3	79,0	80,7
11-19 eerdere contacten	276	46,1	61,4	70,3	74,6	78,5	82,7	84,2	85,1	87,1	88,4
20 of meer eerdere contacten	396	59,2	74,7	80,6	84,7	86,3	88,8	89,6	-	-	-
Leeftijd eerste strafzaak											
12-17 jaar	1043	43,9	59,2	67,1	73,1	76,1	79,8	81,3	82,3	83,5	83,9
18-24 jaar	691	31,5	43,4	50,5	55,0	58,3	62,3	64,3	67,6	69,4	70,4
25-29 jaar	198	23,2	35,9	43,5	50,2	54,6	57,4	60,3	60,3	60,3	60,3
30-39 jaar	215	17,2	25,6	32,7	37,4	42,5	45,5	47,4	48,5	50,9	52,5
40-49 jaar	89	12,5	14,8	18,3	22,5	25,9	25,9	32,2	34,9	34,9	34,9
50 jaar of ouder	42	4,8	7,1	7,1	7,1	13,1	13,1	17,5	17,5	17,5	17,5
Type delict											
Geweld	340	29,0	41,7	49,2	53,3	56,9	60,1	61,1	64,9	64,9	66,1
Zeden	132	9,2	13,0	19,1	23,6	26,6	29,2	35,2	41,9	46,3	46,3
Vermogen met geweld	503	36,2	53,5	61,4	68,7	71,9	75,4	78,0	79,9	81,2	82,9
Vermogen zonder geweld	478	54,6	67,4	74,0	77,2	79,0	82,4	83,1	83,1	84,9	84,9
Openbare orde*	57	33,3	36,8	47,6	51,5	58,0	63,0	65,4	65,4	65,4	65,4
Drugs	408	19,9	28,8	35,2	40,7	46,3	49,1	52,4	53,9	55,7	56,5
Verkeer	21	33,3	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Overig	9	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Onbekend	326	32,2	46,6	54,4	61,8	65,6	70,2	72,0	73,3	73,3	73,3

* Vernieling, lichte agressie en openbare orde

Er zijn te weinig personen (<15) over om de recidiveprevalentie te berekenen

- Recidivepercentages hoger dan 90% worden niet getoond

Bijlage 3: Recidiveprevalentie onder oud-bewoners van Exodus, uitgesplitst naar verblijfskenmerken

	Observatieperiode in jaren										
	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Exodushuis											
Alkmaar	246	38,2	52,9	61,2	65,2	66,2	69,9	72,1	73,4	74,2	74,2
Amsterdam	297	35,4	48,5	55,9	63,7	67,3	68,6	69,1	71,0	72,5	73,5
Den Bosch	195	33,0	44,3	51,6	57,4	62,1	66,1	69,8	71,0	71,0	#
Den Haag	288	33,4	46,1	52,1	57,9	59,3	62,5	64,4	68,9	69,9	71,2
Groningen	209	32,6	45,6	52,4	54,7	59,4	65,8	68,2	68,2	68,2	68,2
Leiden	245	40,8	53,9	63,1	66,9	69,7	73,2	75,9	77,0	81,3	81,3
Rotterdam	206	32,1	45,3	52,7	61,4	65,2	68,9	71,9	73,7	#	#
Stoel Drenthe	82	36,1	49,9	55,1	61,8	63,6	63,6	#	#	#	#
Utrecht	326	32,8	44,2	51,3	55,9	60,0	63,4	65,7	67,1	68,7	69,6
Venlo	118	12,7	20,3	28,0	33,9	44,5	48,5	#	#	#	#
Zuid-Limburg	57	42,1	56,1	59,8	#	#	#	#	#	#	#
Onbekend	15	26,7	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Jaar van uitstroom											
1999	14	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
2000	22	36,4	#	#	#	#	#	#	#	#	#
2001	26	26,9	30,8	42,3	46,2	#	#	#	#	#	#
2002	132	44,7	54,5	61,4	64,4	66,7	69,7	70,5	72,7	72,7	74,2
2003	175	42,3	54,9	60	66,3	68,6	69,7	71,4	74,4	76,1	76,7
2004	192	43,2	51,6	58,3	64,6	68,8	72,0	73	73,6	76,4	76,9
2005	189	31,2	48,7	56,6	64,6	66,1	69,8	72,5	74,1	75,7	75,7
2006	186	30,6	41,4	48,4	52,7	58,7	61,4	64,7	66,3	66,3	
2007	204	29,5	42,3	53,6	57,6	59,5	64,0	66,0	66,9		
2008	216	29,5	42,7	51,7	58,8	62,6	66,4	67,8			
2009	186	32,3	50,5	56,5	61,9	66,2	68,4				
2010	236	32,0	45,3	51,3	57,8	62,1					
2011	236	32,2	44,1	50,9	53,6						
2012	270	31,9	43,5	49,4							
Justitieel kader											
Vrijwillig	500	37,1	49,3	54,4	58,9	60,8	65,3	66,4	67,5	69,3	69,9
Eerst justitieel, daarna vrijwillig	522	23,4	34,2	39,9	46,5	51,7	56,2	60,1	61,8	63,1	64,2
Justitieel kader	1156	37,3	50,5	59,2	64,2	67,7	70,0	72,2	74,4	75,4	75,8
Onbekend	106	33,0	49,2	58,8	65,8	69,8	73,8	73,8	73,8	73,8	73,8
Verblijfstitels bij justitieel kader*											
Penitentiair Programma	664	24,7	36,0	42,7	50,9	55,8	59,1	62,4	64,8	66,4	67,0
Bijzondere voorwaarden	524	40,6	52,2	61,0	65,0	68,3	70,8	73,3	75,0	75,9	75,9
PIJ	36	30,6	52,8	61,1	#	#	#	#	#	#	#
ISD/SOV	117	58,1	77,8	84,6	87,3	88,4	#	#	#	#	#
TBS	14	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Overig	262	29,6	41,6	49,8	55,1	59,5	#	#	#	#	#
Onbekend	61	30,9	47,9	57,6	61,4	#	#	#	#	#	#
Verblijfsduur in maanden											
0 tot 1	278	57,3	69,0	75,3	79,2	81,1	83,3	84,6	84,6	86,4	#
1 tot 3	481	46,1	60,1	67,9	73,7	75,5	77,9	79,9	82,1	83,2	83,8
3 tot 6	513	34,1	50,2	59,5	64,3	68,4	71,5	73,6	75,2	76,5	77,0
6 tot 12	591	22,6	33,6	40,2	46,9	51,8	56,6	58,7	61,1	61,9	63,0
12+	421	20,0	29,7	35,2	39,3	42,9	46,3	48,6	48,6	50,8	50,8
Wijze van uitstroom											
Programma afgemaakt	867	18,0	28,6	34,2	40,0	45,0	49,5	52,0	53,2	54,3	55,1
Vrijwillig voortijdig uitgestroomd	384	36,2	47,9	55,8	61,0	63,9	67,9	70,0	72,3	72,3	72,3
Voortijdig weggestuurd	847	48,7	63,3	71,7	76,9	79,0	81,3	82,7	84,6	86,6	87,2
Onbekend	186	35,8	50,5	58,8	62,8	67,2	70,0	73,2	75,1	75,1	75,1

Er zijn te weinig personen (<15) over om de recidiveprevalentie te berekenen

* Alleen gevuld indien justitieel kader niet vrijwillig of onbekend is.

